

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 02.04.2001
COM(2001) 179 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ετήσια έκθεση για τις ίσες ευκαιρίες γυναικών και ανδρών στην
Ευρωπαϊκή Ένωση 2000**

Σύνοψη

Η κοινοτική στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων και το νέο πρόγραμμα 2001-05

Τον Ιούνιο του 2000, η Επιτροπή ενέκρινε την πρώτη συνολική στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων με την οποία καλύπτονται όλες οι πτυχές του θέματος: ισότητα στην οικονομική ζωή, ισότητα στα κοινωνικά δικαιώματα, ισότητα στα δικαιώματα ανδρών και γυναικών ως πολιτών, ισότητα στη λήψη των αποφάσεων, αλλαγή των ρόλων των φύλων και υπερνίκηση των στερεοτύπων. Συνδυάζει μέτρα τα οποία έχουν σχεδιαστεί ειδικά για να καλλιεργήσουν την ισότητα με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές. Σύμφωνα με την ολοκληρωμένη προσέγγιση, η στρατηγική χρησιμοποιεί όλα τα υπάρχοντα εργαλεία και τις υπάρχουσες δομές και υποστηρίζει την ανάπτυξη νέων: παρακολούθηση, δείκτες και συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων.

Τη στρατηγική συνοδεύει ένα πρόγραμμα, το οποίο θα προσφέρει 50 εκατ. ευρώ κατά την επόμενη πενταετία για την προώθηση της ισότητας των φύλων. Το πρόγραμμα θα υποστηρίζει μέτρα ευαισθητοποίησης, ανάλυση πολιτικής και διαμόρφωση δικτύων για την ισότητα μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των εθνικών αρχών, των κοινωνικών εταίρων και των ΜΚΟ. Στόχος θα είναι η προαγωγή της ορθής πρακτικής για την ισότητα των φύλων, η καλύτερη κατανόηση της διάκρισης λόγω φύλου και η βοήθεια προς τους κύριους συντελεστές της καταπολέμησης της ανισότητας των φύλων.

Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου

Με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου η ΕΕ δεσμεύεται να εντάξει το στόχο της ισότητας των φύλων σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων της, και όχι μόνο σε όσες αποσκοπούν άμεσα στην προαγωγή της. Πρόκειται για βασικό στοιχείο της νέας στρατηγικής-πλαισίου της Επιτροπής.

Κατά τα τελευταία δύο χρόνια, η πρόοδος έχει επικεντρωθεί στους τομείς εκείνους όπου τα περισσότερα έχουν ήδη γίνει. Τώρα οι προσπάθειες πρέπει να επεκταθούν και σε άλλους τομείς. Πολύ μεγάλη σημασία έχει επίσης η ανάπτυξη αποτελεσματικών εργαλείων γι' αυτήν τη σχετικά νέα προσέγγιση: απαιτούνται καλύτερα συστήματα παρακολούθησης και στατιστικά στοιχεία. Για το σκοπό αυτό πρέπει να διατεθεί επαρκές ανθρώπινο δυναμικό και το προσωπικό να εκπαιδευθεί προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση.

Το περασμένο έτος με διάφορες ευκαιρίες το Κοινοβούλιο εξέφρασε τη δέσμευσή του όσον αφορά τη ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, αλλά και η πορτογαλική, όπως και η γαλλική προεδρία ενθάρρυναν συζητήσεις σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο Συμβούλιο.

Η ισότητα των φύλων στην απασχόληση

Εξακολουθεί να υπάρχει μεγάλη διαφορά στις αμοιβές μεταξύ των φύλων και το ποσοστό της απασχόλησης των γυναικών είναι ακόμη 18 ποσοστιαίες μονάδες πιο κάτω από το ποσοστό απασχόλησης των ανδρών. Η αντίδραση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας τον Μάρτιο ήταν να θέσει νέους φιλόδοξους στόχους για τις γυναίκες: ο σημαντικότερος, να ληφθούν μέτρα ώστε να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών σε 60% έως το 2010 από 53% που είναι σήμερα.

Η στρατηγική για την απασχόληση θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη του στόχου αυτού. Μέσα στο πλαίσιο του άξονα για την ισότητα των φύλων πραγματοποιήθηκε ιδιαίτερα μεγάλος αριθμός δραστηριοτήτων με σκοπό να βοηθήσουν τους εργαζόμενους όσον αφορά τη συμφιλίωση εργασίας και οικογενειακής ζωής. Αντίθετα ήταν μικρός ο αριθμός των ενεργειών για τον περιορισμό των διαφορών στις αμοιβές.

Η ισότητα των φύλων επιδιώκεται και μέσω των άλλων αξόνων: της απασχολησιμότητας, της ανάπτυξης του επιχειρηματικού πνεύματος και της προσαρμοστικότητας. Τα μέτρα για την απασχολησιμότητα δεν πρέπει να περιορίζονται μόνο στους αιτούντες επιδόματα, διότι έτσι αποκλείονται πολλές γυναίκες οι οποίες μπορεί να επιθυμούν να εργαστούν, αλλά δεν έχουν καταγραφεί ως άνεργες. Λίγα πράγματα έχουν γίνει για την προώθηση της προσαρμοστικότητας, παρ' όλο που το ωράριο της εργασίας και η οργάνωση της εργασίας αφορούν άμεσα τις εργαζόμενες γυναίκες. Πρέπει να ληφθούν μέτρα σε όλα τα επίπεδα για να αυξηθεί ο αριθμός των γυναικών στους κλάδους των τεχνολογιών των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών.

Η οπτική του φύλου στις πολιτικές της ΕΕ για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Το 2000, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση τροποποίησης της οδηγίας του 1976 περί ίσης μεταχείρισης. Στην πρόταση λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις σχετικά με την ισότητα των φύλων της νέας συνθήκης και η διατύπωση ευθυγραμμίζεται με την ευρωπαϊκή νομολογία. Το κυριότερο δε απ' όλα είναι ότι αναγνωρίζει τη σεξουαλική παρενόχληση ως μορφή διάκρισης, δίνει τη δυνατότητα στα θύματα διάκρισης να εκπροσωπούνται από οργανώσεις στις διοικητικές και νομικές διαδικασίες και εξασφαλίζει στις γυναίκες το δικαίωμα να επιστρέφουν στην εργασία τους μετά την άδεια μητρότητας.

Η Επιτροπή έχει επίσης ανακοινώσει την πρόθεσή της να προτείνει μια νέα οδηγία σχετικά με την ισότητα των φύλων το 2002, η οποία θα βασίζεται στο άρθρο 13 της Συνθήκης ΕΚ.

Στη διάσκεψη «Πεκίνο+5», που πραγματοποιήθηκε στη Νέα Υόρκη, η ΕΕ επιβεβαίωσε εκ νέου τη δέσμευσή της σχετικά με το πρόγραμμα δράσης το οποίο προσυπέγραψε το 1995. Απέτρεψε τις προσπάθειες μετριασμού της γλώσσας που χρησιμοποιήθηκε στο πρόγραμμα δράσης, αλλά ήταν λιγότερο επιτυχημένες οι προσπάθειές της να την ενισχύσει σε αρκετά θέματα μεταξύ των οποίων και η εμπορία γυναικών.

Η εμπορία γυναικών βρισκόταν σε πολύ σημαντική θέση στο πρόγραμμα δράσης του 2000. Η Επιτροπή συνέχισε την καταπολέμησή της μέσω του προγράμματος STOP, για το οποίο πρότεινε διετή παράταση. Σχετικά με τη βία μέσα στο σπίτι, η ενημερωτική εκστρατεία ολοκληρώθηκε, αλλά η πρωτοβουλία "ΔΑΦΝΗ" αντικαταστάθηκε από ένα πραγματικό πρόγραμμα.

Η ισότητα στη διαδικασία διεύρυνσης

Το έγγραφο στρατηγικής σχετικά με τη διεύρυνση της Επιτροπής, το οποίο επικυρώθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, προβλέπει την προσωρινή ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων σχετικά με την πολιτική για την απασχόληση και την κοινωνική πολιτική κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2001 για τις περισσότερες χώρες.

Η Ουγγαρία, η Τσεχική Δημοκρατία και η Λιθουανία είναι οι χώρες που εμφανίζονται πρωτοπόροι όσον αφορά τη μεταφορά της κοινοτικής νομοθεσίας σχετικά με την ισότητα των φύλων στην εθνική νομοθεσία. Οι άλλες χώρες έχουν ακόμη πολύ δουλειά μπροστά τους, αν και σημειώθηκε κάποια πρόοδος στη διάρκεια του 2000. Η Πολωνία και η Τουρκία δεν

σημείωσαν καμία πρόοδο όσον αφορά την ενσωμάτωση του *κεκτημένου* κατά την περασμένη χρονιά.

Οι υποψήφιος χώρες πρέπει επίσης να εξασφαλίσουν ότι τα θεσμικά τους όργανα είναι σε θέση να εφαρμόσουν τη νομοθεσία σχετικά με την ισότητα. Στο σημείο αυτό και πάλι η Ουγγαρία και η Λιθουανία είναι οι χώρες που έχουν κάνει τη μεγαλύτερη πρόοδο. Γενικά, η θεσμική ικανότητα δεν είναι ανάλογη του έργου. Πιστεύεται ότι οι υποψήφιος χώρες θα αξιοποιήσουν τη βοήθεια που τους προσφέρεται μέσω του νέου προγράμματος δράσης για την ισότητα των φύλων. Ο ρυθμός αξιοποίησης της βοήθειας αυτής στο πλαίσιο του προηγούμενου προγράμματος ήταν χαμηλός.

Τα στοιχεία σχετικά με τις ανισότητες στην αγορά εργασίας διαγράφουν μια πιο αισιόδοξη εικόνα. Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών, για παράδειγμα, συγκρίνεται ευνοϊκά με το μέσο όρο του ποσοστού αυτού στην ΕΕ. Ωστόσο, η εικόνα είναι πιο περίπλοκη: οι διαφορές στις αμοιβές που επιμένουν, η σπανιότητα καλής ποιότητας κέντρων για τη φροντίδα των παιδιών και οι κοινωνικές διακρίσεις, κρατούν τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας σε χαμηλά επίπεδα. Επιπλέον δε, η αγορά εργασίας είναι ακόμη χωρισμένη, και οι γυναίκες απασχολούνται μόνο σε ορισμένα επαγγέλματα και κλάδους.

Όσον αφορά τη συμμετοχή στην πολιτική ζωή, οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται σε μεγάλο βαθμό στην εθνική και περιφερειακή πολιτική σκηνή και στις ανώτερες θέσεις εξουσίας. Τα ποσοστά είναι κατά πολύ μικρότερα του μέσου όρου της ΕΕ.

Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στη λήψη των αποφάσεων

Οι γυναίκες εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται και στην ΕΕ. Η διόρθωση της ανισορροπίας αυτής στη λήψη των αποφάσεων είναι μια αργή διαδικασία παρά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Το έργο αυτό θα συνεχιστεί στο πλαίσιο της στρατηγικής για την ισότητα των φύλων. Το πρόγραμμα θα υποστηρίξει την ανάπτυξη στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις γυναίκες στη λήψη αποφάσεων οικονομικού και κοινωνικού περιεχομένου, που αυτή τη στιγμή λείπουν.

Η Επιτροπή είναι αποφασισμένη να αντιμετωπίσει την ανισόρροπη συμμετοχή των φύλων στις υπηρεσίες της, με στόχους για τη στελέχωση και λαμβάνοντας υπόψη το φύλο στα κριτήρια για την επιλογή των υποψηφίων. Θα κάνει επίσης τα βήματα που χρειάζονται για να εξασφαλίσει τη σωστή εκπροσώπηση των γυναικών στις επιτροπές της και τις ομάδες εμπειρογνομόνων.

Σε εθνικό επίπεδο, έχουν δοκιμαστεί διάφορα μέτρα για την άνοδο του ποσοστού εκπροσώπησης των γυναικών, με διάφορους βαθμούς επιτυχίας. Η μακροχρόνια δέσμευση, η πολιτική βούληση και ο σωστός συνδυασμός πολιτικών μοιάζουν να είναι πολύ πιο σημαντικά στοιχεία από ένα μεμονωμένο εργαλείο.

Το θέμα των γυναικών στις επιχειρήσεις μόλις αρχίζει να αντιμετωπίζεται με συστηματικό τρόπο. Χρειάζονται σωστά στατιστικά στοιχεία προκειμένου η γυάλινη οροφή και τα άλλα εμπόδια να γίνουν ορατά. Σύμφωνα με μια πρόσφατη μελέτη της Επιτροπής μόνο το 23% των επιχειρήσεων στην ΕΕ ανήκουν σε γυναίκες.

Η κοινοτική στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων (2001-2005) και το νέο πρόγραμμα δράσης

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Στις 7 Ιουνίου 2000, η Επιτροπή ενέκρινε μια νέα στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων¹. Για πρώτη φορά, η στρατηγική αυτή συγκεντρώνει όλες τις πρωτοβουλίες και τα προγράμματα τα οποία στο παρελθόν λειτουργούσαν ανεξάρτητα το ένα από το άλλο, συχνά μάλιστα σύμφωνα με διαφορετικές γραμμές του προϋπολογισμού.

Αυτή η συνολική, ολοκληρωμένη προσέγγιση συνδυάζει συγκεκριμένα μέτρα και πολιτικές που έχουν σχεδιαστεί για να προωθήσουν την ισότητα των φύλων ενσωματώνοντας τη διάσταση του φύλου σε όλα τα επίπεδα, σκοπός της οποίας είναι να εξασφαλίσει ότι σε όλες τις πολιτικές λαμβάνεται υπόψη η ισότητα των φύλων· ανάλογα, θα ζητηθεί από όλες τις υπηρεσίες της Επιτροπής να αναφέρουν τι κάνουν για να ενσωματώσουν το στόχο της ισότητας των φύλων στη διαδικασία χάραξης της πολιτικής.

Η στρατηγική χαρακτηρίζεται από πέντε στόχους, οι οποίοι προσφέρουν ένα πλαίσιο αναφοράς για την ανάπτυξη πολιτικής και με το οποίο συνδέονται όλες οι κοινοτικές πρωτοβουλίες για την ισότητα των φύλων:

- ισότητα στην οικονομική ζωή·
- ίση εκπροσώπηση και συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων·
- ισότητα στα κοινωνικά δικαιώματα·
- ισότητα στα δικαιώματα των πολιτών· και
- αλλαγή των ρόλων των φύλων και υπερνίκηση των στερεοτύπων.

Η στρατηγική εφαρμόζεται όχι μόνο στις πολιτικές που έχουν άμεση σχέση με τους πολίτες της ΕΕ, αλλά και στις συναλλαγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον υπόλοιπο κόσμο, μέσω της διαδικασίας για τη διεύρυνση, της αναπτυξιακής συνεργασίας και των εξωτερικών σχέσεων γενικά.

Η στρατηγική χρησιμοποιεί τα εργαλεία, τις δομές και τις μεθόδους που ήδη υπάρχουν, όπως την εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο, και παράλληλα υποστηρίζει την ανάπτυξη νέων και αποτελεσματικότερων εργαλείων. Εισάγονται κοινοί δείκτες και δημιουργούνται σημεία αναφοράς για τη συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων, με σκοπό να βελτιωθούν η παρακολούθηση και η αξιολόγηση και να δοθεί η δυνατότητα επανεστίασης των δραστηριοτήτων σε όλη τη διάρκεια ζωής της στρατηγικής.

¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών - Προς μια κοινοτική στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων (2001-2005) COM(2000) 335 τελικό

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Συνδεδεμένο με τη στρατηγική είναι ένα νέο πρόγραμμα το οποίο θα εξελίσσεται παράλληλα με αυτήν από το 2001 έως το 2005². Μέσω του προγράμματος αυτού, 50 εκατ. ευρώ θα διατεθούν κατά την επόμενη πενταετία με σκοπό τη χρηματοδότηση μέτρων για την ευαισθητοποίηση και τη διαμόρφωση δικτύων για την ισότητα που θα συνδέουν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τις εθνικές αρχές, του κοινωνικούς εταίρους και τους ΜΚΟ. Οι δραστηριότητες αυτές εξυπηρετούν τρεις στόχους:

- την προαγωγή και διάδοση ορθών πρακτικών για την ισότητα των φύλων και των αξιών που αντιπροσωπεύει η ισότητα αυτή·
- την καλύτερη κατανόηση των θεμάτων που συνδέονται, άμεσα ή έμμεσα, με τη διάκριση λόγω φύλου, με τον εντοπισμό της και την ανάπτυξη πολιτικών αντιμετώπισης της· και
- την ανάπτυξη της ικανότητας των κύριων συντελεστών, όπως είναι οι ΜΚΟ και οι κοινωνικοί εταίροι, να προωθήσουν την ισότητα των φύλων.

² Απόφαση του Συμβουλίου της 20ης Δεκεμβρίου 2000 για τη θέσπιση προγράμματος σχετικά με την κοινοτική στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων (2001-05)

Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ

Η πολιτική για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου της ΕΕ την δεσμεύει να επιδιώξει την επίτευξη του στόχου για την ισότητα των φύλων μέσω όλων των πολιτικών της, των νομοθετικών μέτρων και των άλλων δραστηριοτήτων, και όχι μόνο μέσω εκείνων που έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τους τις ίσες ευκαιρίες. Η πολιτική για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου αποτελεί βασικό στοιχείο της νέας στρατηγικής-πλαίσιου της Επιτροπής. Ήταν επίσης μία από τις βασικές αρχές του τέταρτου μεσοπρόθεσμου κοινοτικού προγράμματος δράσης για την ισότητα των ευκαιριών, το οποίο ολοκληρώθηκε το 2000. Το ένα τέταρτο περίπου του συνόλου των σχεδίων που χρηματοδοτήθηκαν αφορούσαν κατά κύριο λόγο την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου³. Πολλά από αυτά διερεύνησαν τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να ενσωματωθεί η διάσταση του φύλου στην ανάπτυξη και την εφαρμογή της τοπικής και περιφερειακής πολιτικής, στις πολιτικές που αφορούν τις πόλεις, ή τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να εξοικειωθούν οι κύριοι συντελεστές της αγοράς εργασίας και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με την έννοια αυτή.

Τον Αύγουστο του 2000 η Επιτροπή πραγματοποίησε έρευνα σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου. Συγκεκριμένα, η έρευνα αυτή εξέτασε το οργανωτικό και μεθοδολογικό πλαίσιο που έχει δημιουργηθεί και τον αντίκτυπο των μεθόδων για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου που χρησιμοποιούνται. Η διαδικασία αυτή ήταν επίσης χρήσιμη και στην επιλογή των προτεραιοτήτων της Επιτροπής για τη νέα στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων.

Η έρευνα αποκάλυψε ότι, κατά κανόνα, οι μεγαλύτερες προσπάθειες για την προώθηση της ισότητας των φύλων είχαν γίνει σε εκείνους τους τομείς πολιτικής, στους οποίους είχε σημειωθεί πολύ μεγάλη πρόοδος κατά τα προηγούμενα έτη: διαρθρωτικά ταμεία, εκπαίδευση και κατάρτιση, αναπτυξιακή συνεργασία, κοινωνικές υποθέσεις και επιστήμη και έρευνα. Πρόοδος σημειώθηκε επίσης και στην οικονομική πολιτική: οι γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών για το 2000 περιλαμβάνουν δύο συστάσεις για τις ίσες ευκαιρίες. Η μία αφορά τη διαφορά των αμοιβών και η δεύτερη ζητά να γίνει περισσότερη δουλειά στην πολιτική για τις ίσες ευκαιρίες γυναικών και ανδρών. Τώρα οι προσπάθειες αυτές πρέπει να επεκταθούν και στους τομείς εκείνους, στους οποίους τα εμπόδια που διαπιστώθηκαν το 1998 εξακολουθούν να υπάρχουν σε μεγάλο βαθμό.

Εργαλεία, τεχνικές και πόροι

1. **Η εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο** αποτελεί ένα ουσιαστικό πρώτο βήμα για τη διαμόρφωση πολιτικών με ιδιαίτερη ευαισθησία στα θέματα της ισότητας των φύλων. Ήδη έχει εισαχθεί σε αρκετές από τις πολιτικές της Κοινότητας: τον Ιούνιο του 2000 ξεκίνησε μια σειρά μελετών για τις επιπτώσεις ανάλογα με το φύλο μέσα στο πλαίσιο του πέμπτου κοινοτικού προγράμματος-πλαίσιου για την έρευνα· στο πεδίο της ανθρωπιστικής βοήθειας της Κοινότητας, το φύλο είναι τώρα ένα από τα θέματα που εξετάζονται στις τακτικές εκ των υστέρων

³ Βλ. κατάλογο σχεδίων 1999 - μεσοπρόθεσμο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.
Βλ. επίσης http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/index_en.html

αξιολογήσεις· και αυτή τη στιγμή αναπτύσσονται νέες τεχνικές και εργαλεία για την αξιολόγηση των εθνικών πολιτικών φορολόγησης.

2. **Τα στατιστικά στοιχεία κατά φύλο** αποτελούν επίσης πολύ σημαντικό εργαλείο για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου και την εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο. Με τα στατιστικά στοιχεία, τους δείκτες και τα σημεία αναφοράς για τη συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων μπορεί να μετρηθεί η πρόοδος προς την επίτευξη της ισότητας· αποκαλύπτουν τις διαφορετικές επιπτώσεις που έχουν σε γυναίκες και άνδρες όλες οι πολιτικές, ορισμένες από τις οποίες παλαιότερα εθεωρούντο ουδέτερες όσον αφορά τις επιπτώσεις στο κάθε φύλο.

Παρά τα τεχνικά προβλήματα και την απροθυμία εκ μέρους των φορέων παροχής στοιχείων να δώσουν στοιχεία κατανομημένα κατά φύλο, έχει σημειωθεί πρόοδος.

- Σημεία αναφοράς και δείκτες σχετικοί με το φύλο αναπτύσσονται στους τομείς της επιστήμης και της αναπτυξιακής συνεργασίας.
 - Το Συμβούλιο προωθεί την ανάπτυξη δεικτών για την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη λήψη των αποφάσεων και στη συμφιλίωση εργασίας και οικογενειακής ζωής.
 - Το 2000, η Eurostat ξεκίνησε ευρεία συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων σχετικών με το φύλο και μία μελέτη σκοπιμότητας για τα συγκριτικά στατιστικά στοιχεία που αφορούν τη φροντίδα των παιδιών.
3. Σήμερα αναγνωρίζεται ότι η πρακτική και οι δομές των θεσμών, η σαφώς καθορισμένη υπευθυνότητα, το υψηλό επίπεδο υποστήριξης και η συνεργασία των υπηρεσιών αποτελούν βασικά στοιχεία της πολιτικής για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου. Επιπλέον, τα ανώτερα στελέχη ενός οργανισμού πρέπει να γνωρίζουν και να δίνουν την απαραίτητη προσοχή στα θέματα που έχουν να κάνουν με το φύλο και να προσφέρουν την κατάλληλη κατάρτιση. Για να αναπτυχθεί, η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου πρέπει να παγιωθεί στον οργανισμό και όχι να εξαρτάται από τις προσπάθειες μεμονωμένων ατόμων.

Η μεγάλη κινητικότητα του προσωπικού που είναι αρμόδιο για την ισότητα των φύλων, πρέπει να αντισταθμιστεί από καλής ποιότητας κατάρτιση σε όλη την Επιτροπή ώστε να αυξηθεί το επίπεδο ευαισθητοποίησης. Για το λόγο αυτό, κατά το 2000, η Επιτροπή συνέχισε να προσφέρει κατάρτιση σε θέματα ισότητας των φύλων και ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου, εντείνοντας παράλληλα τις προσπάθειές της για την προβολή των θεμάτων αυτών.

Επιτυχής ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου: επιλεγμένα παραδείγματα

Γυναίκες και επιστήμη

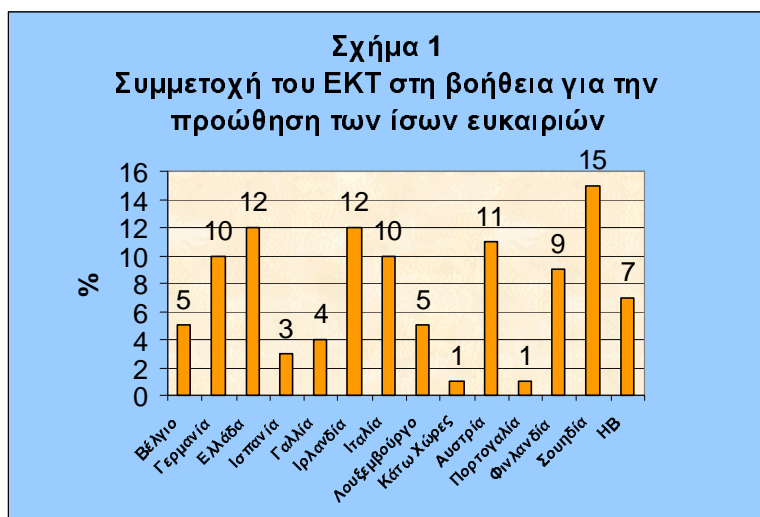
Μετά την ανακοίνωση του 1999 "Γυναίκες και επιστήμη"⁴, σημειώθηκε μεγάλη πρόοδος όσον αφορά την ενσωμάτωση θεμάτων που αφορούν το φύλο στις πολιτικές για την επιστήμη και την έρευνα της ΕΕ. Οι εκτιμήσεις των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο του πέμπτου προγράμματος-πλαισίου για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (ΕΤΑ) είναι σε εξέλιξη, ενώ σε ανάλογες μελέτες, συμπεριλαμβανομένου και του τομέα των νέων

⁴ COM(99) 76

τεχνολογιών, έχουν επενδυθεί 1,4 εκατ. ευρώ. Όταν η Επιτροπή δημοσιεύει προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για επιστημονικά ή ερευνητικά σχέδια, περιλαμβάνει μια τυποποιημένη ρήτρα με την οποία ενθαρρύνεται η υποβολή προτάσεων από γυναίκες ή από ομάδες στις οποίες συμμετέχουν γυναίκες.

Η αναλογία των γυναικών στις ανώτερες επιστημονικές θέσεις σήμερα είναι πολύ μικρή και τα στατιστικά στοιχεία είναι σπάνια. Το ψήφισμα του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 1999 για τις γυναίκες και την επιστήμη⁵ καλούσε την Επιτροπή να παραγάγει, με βάση τα στοιχεία που παρέχουν τα κράτη μέλη, συγκριτικά στοιχεία και ευρωπαϊκούς δείκτες προκειμένου να αξιολογηθεί σε επίπεδο ΕΚ η θέση των γυναιών στην ΕΤΑ. Από τότε και αφού αξιολογήθηκε το περιορισμένο δυναμικό που παρείχαν μεγάλες ευρωπαϊκές στατιστικές έρευνες (π.χ. έρευνα για το εργατικό δυναμικό, έρευνες ΕΤΑ κ.λπ.), η Επιτροπή ξεκίνησε ένα τριετές σχέδιο, "Σχεδιασμός και συλλογή στατιστικών δεικτών σχετικά με τη συμμετοχή των γυναικών στις επιστήμες". Στην ανακοίνωσή της "Δημιουργία του «Ευρωπαϊκού χώρου έρευνας»: Κατευθυντήριες γραμμές των δράσεων της Ένωσης στον τομέα της έρευνας (2002-2006)⁶", η Επιτροπή αναγνωρίζει ως κύριο μέλημά της τη θέση των γυναικών στην επιστήμη. Θα προτείνει να ενσωματωθεί η ισότητα των φύλων στο έκτο πρόγραμμα-πλαίσιο (2002-06).

Διαρθρωτικά ταμεία και αγροτική ανάπτυξη

Πηγή σχημάτων 1 και 2⁷

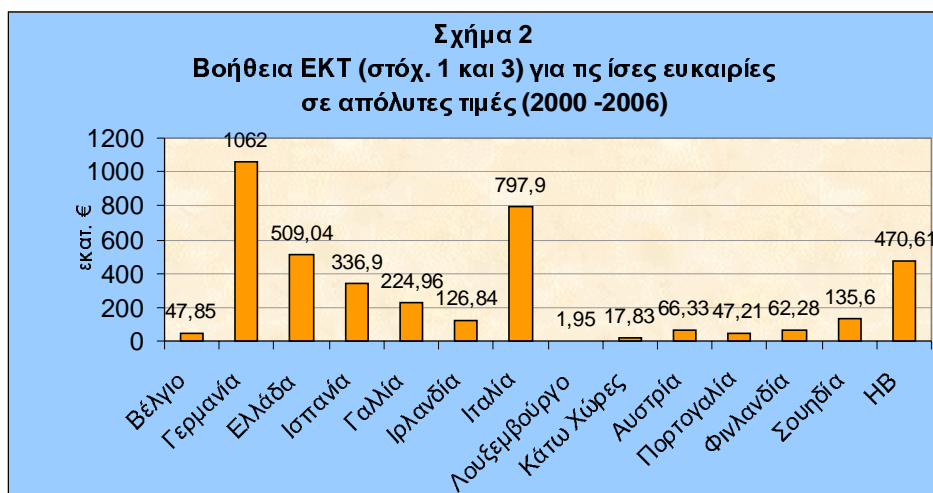
Στις διαπραγματεύσεις με τα κράτη μέλη σχετικά με το περιεχόμενο των νέων προγραμμάτων για τους νέους κανονισμούς των διαρθρωτικών ταμείων (2000-2006), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόνισε την ανάγκη για αποτελεσματικότερη δράση σε σχέση με την ισότητα⁸.

⁵ (1999/C 201/01)

⁶ COM(2000)612

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου για την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση

⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1999 περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία. Η Επιτροπή συνέταξε ένα τεχνικό έγγραφο για το θέμα της ενσωμάτωσης της διάστασης της ισότητας των ευκαιριών για τις γυναίκες και τους άνδρες στα προγράμματα και στα σχέδια των διαρθρωτικών ταμείων (COM(2001)116). Βλ. <http://www.inforegio.cec.eu.int>

Έχει εισαχθεί μια νέα περισσότερο σφαιρική προσέγγιση. Μεταξύ των βελτιώσεων είναι και οι εξής:

- Γίνεται μεγαλύτερη εις βάθος ανάλυση των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων μεταξύ των γυναικών και των ανδρών, και τα εμπόδια που εξακολουθούν να υπάρχουν προσδιορίζονται με μεγαλύτερη σαφήνεια. Ωστόσο, την ανάλυση δεν ακολουθούν πάντοτε ποσοτικοποιημένοι στόχοι για την επίτευξη μεγαλύτερης ισότητας.
- Τα προγράμματα για την Ισπανία, την Ιταλία, τη Σουηδία, την Πορτογαλία, την Ιρλανδία, την Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο προβλέπουν τη δημιουργία ομάδων εργασίας σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες, οι οποίες αναλαμβάνουν τις προπαρασκευαστικές εργασίες για τις επιτροπές παρακολούθησης.
- Στη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ιταλία, το ΗΒ, την Ισπανία και τη Σουηδία, οι οργανισμοί που προάγουν την ισότητα έχουν κληθεί να συμμετάσχουν στο έργο των επιτροπών παρακολούθησης.
- Αρκετά κράτη μέλη έχουν δεσμευτεί γενικά ως προς την ιδέα της ισόρροπης συμμετοχής ανδρών και γυναικών στις επιτροπές παρακολούθησης.
- Έχει δοθεί περισσότερη προσοχή στην ανάπτυξη υπηρεσιών για τη φροντίδα των παιδιών. Στην Ιρλανδία έχουν διατεθεί για το σκοπό αυτό 1 755,4 εκατ. ευρώ για την περίοδο προγραμματισμού 2000-06 των διαρθρωτικών ταμείων. Η Ελλάδα και η Ιταλία προβλέπουν επίσης πρωτοβουλίες στον τομέα αυτόν.

Επειδή η διάσταση της ισότητας των φύλων έχει ενσωματωθεί στο σύνολο της στρατηγικής, δεν είναι δυνατόν να υπολογιστεί με ακρίβεια το μερίδιο που της αναλογεί. Παρ' όλ' αυτά, ο προϋπολογισμός του ΕΚΤ για τα μέτρα που αφορούν ειδικά την ισότητα των φύλων είναι σήμερα γύρω στα 4 δισεκατομμύρια ευρώ (βλ. σχήματα 1 και 2)⁹.

Πολλά από τα νέα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης που εγκρίθηκαν το 2000 αποδίδουν μεγαλύτερη προσοχή στο ζήτημα της ισότητας των φύλων στην αγροτική ζωή, σε σύγκριση με το παρελθόν. Οι γυναίκες σήμερα υπολογίζονται στο 34% του εργατικού δυναμικού των

⁹ Η ανακοίνωση της Επιτροπής της 16ης Ιανουαρίου 2001 (COM(2001)16) περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο το ΕΚΤ στηρίζει τις δεσμεύσεις των κρατών μελών μέσα στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση

αγροτικών εκμεταλλεύσεων και 22% των υπεύθυνων διαχείρισης των εκμεταλλεύσεων αυτών είναι γυναίκες. Στόχος των προγραμμάτων είναι να υποστηρίξουν το σημαντικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι γυναίκες στις ποικίλες δραστηριότητες της αγροτικής οικονομίας.

Η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER+, που εγκρίθηκε το 2000, αναγνωρίζει ως τομέα προτεραιότητας τα μέτρα για τις γυναίκες στις αγροτικές περιοχές. Αυτό αντικατοπτρίζεται και στα προγράμματα που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή, πολλά από τα οποία περιλαμβάνουν ποσοτικοποιημένους στόχους σχετικά με τις γυναίκες.

Αναπτυξιακή συνεργασία

Το 2000 στόχος ήταν η ανάπτυξη ενός νέου προγράμματος δράσης¹⁰ για να εφαρμοστούν οι οδηγίες και οι συστάσεις με πρακτικά μέτρα. Η βασική πρόκληση είναι να αυξηθεί ο αριθμός των σχεδίων για τα οποία γίνεται εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο – σήμερα είναι γύρω στο 20% – και να αντιμετωπιστεί η έλλειψη στοιχείων, αξιολογήσεων και αναφορών που να κατανέμονται ανάλογα με το φύλο.

Στο ζήτημα της ευαισθητοποίησης σε θέματα που αφορούν το φύλο δίνεται επίσης πολύ μεγάλη προσοχή από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, ο οποίος περιλαμβάνει συγκεκριμένη γραμμή προϋπολογισμού με σκοπό να προσφέρει την τεχνική υποστήριξη για να περιληφθούν τα θέματα που αφορούν το φύλο στο σύνολο της πολιτικής της ΕΕ για την αναπτυξιακή συνεργασία.

Το ευρώ

Ακόμη και στο ευρώ υπάρχει η διάσταση του φύλου και πρέπει να ληφθεί υπόψη: οι έρευνες έχουν δείξει επανειλημμένα ότι οι γυναίκες είναι λιγότερο ενθουσιώδεις από τους άνδρες όσον αφορά το ενιαίο νόμισμα και νιώθουν λιγότερο ενημερωμένες¹¹. Σύμφωνα με την προσέγγιση για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, η Επιτροπή συγχρηματοδότησε ενημερωτική εκστρατεία σχετικά με το ευρώ, η οποία είχε ως στόχο να ανταποκριθεί ειδικά στις ανάγκες και στις ανησυχίες των γυναικών. Γυναικεία περιοδικά από τρεις χώρες¹² συμφώνησαν να βοηθήσουν δημοσιεύοντας περισσότερα άρθρα σχετικά με το ευρώ τα οποία να απευθύνονται ειδικά στις γυναίκες.

Συμπεράσματα και προοπτικές

Η στρατηγική για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό ένα έργο σε εξέλιξη. Τα ισχυρά θεμέλια έχουν ήδη τεθεί: η συνθήκη του Άμστερνταμ και η ανακοίνωση του 1996 της Επιτροπής για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου¹³. Το οικοδόμημα αρχίζει τώρα να σχηματίζεται με τους κανονισμούς σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου όσον αφορά τα διαρθρωτικά ταμεία, τη στρατηγική για την απασχόληση, την αναπτυξιακή συνεργασία και την έρευνα.

¹⁰ Σχέδιο ανακοίνωσης της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της 25ης Οκτωβρίου 2000 - Πρόγραμμα δράσης για την ενσωμάτωση της διάστασης της ισότητας των φύλων στην κοινοτική αναπτυξιακή συνεργασία

¹¹ Έρευνα του Ευρωβαρόμετρου που δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο του 1999

¹² Femmes d'Aujourd'hui (Βέλγιο), Emma (Γερμανία), Noi Donna (Ιταλία)

¹³ COM (96)67 τελικό, Ανακοίνωση της Επιτροπής για την ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των γυναικών και των ανδρών στο σύνολο των κοινοτικών πολιτικών και στόχων

Σε συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στις 27 Οκτωβρίου στο Παρίσι η γαλλική προεδρία έθεσε το θέμα της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου στο Συμβούλιο, που θα έπρεπε, σύμφωνα με αυτήν, να αποτελεί μόνιμο στοιχείο του. Τόσο η σουηδική όσο και η βελγική προεδρία σκοπεύουν να προωθήσουν το θέμα αυτό κατά τη διάρκεια των προεδριών τους.

Παρ' όλ' αυτά, λείπουν ακόμη ορισμένα βασικά δομικά υλικά. Σε ορισμένους τομείς πολιτικής – μεταφορές, περιβάλλον, προστασία καταναλωτών, γεωργία και πολιτισμός – πρέπει να αναπτυχθούν ισχυρότερα "αντανακλαστικά" σε σχέση με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου για να τιμήσουν τη σαφή δέσμευση της Επιτροπής να προωθήσει την ισότητα των φύλων σε όλα τα επίπεδα.

Σε γενικές γραμμές, ο στόχος πρέπει να είναι:

- να γίνουν τα στατιστικά στοιχεία που κατανέμονται κατά φύλο κανόνας και όχι εξαίρεση και να βελτιωθεί η παρακολούθηση και η αξιολόγηση·
- να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση στα θέματα που αφορούν το φύλο στα επίπεδα λήψης των αποφάσεων στην Επιτροπή και να προβλεφθεί κατάρτιση για να μπορέσουν οι υπάλληλοι της Επιτροπής να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις στο θέμα αυτό· και
- να ενισχυθούν οι θεσμικοί μηχανισμοί που έχουν ως στόχο την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου.

Η δέσμευση του Κοινοβουλίου σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνιστά τακτικά την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις κοινοτικές δραστηριότητες. Με το ψήφισμά του της 5ης Οκτωβρίου 2000¹⁴, το Κοινοβούλιο εξέφρασε την άποψη ότι οποιοδήποτε είδος ενίσχυσης, χρηματοδότησης ή παροχής χορηγεί η Ένωση πρέπει να υπόκειται στην απαίτηση να τηρείται η αρχή της ίσης αμοιβής ανδρών και γυναικών. Έχει ζητήσει να ληφθούν μέτρα σε ευρύ φάσμα τομέων πολιτικής: να αυξηθεί η πρόσβαση των γυναικών στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων· να προωθηθεί η ποικιλομορφία των επαγγελματικών επιλογών των γυναικών και των νεανίδων· να πειστούν περισσότερες γυναίκες να εισέλθουν στον τομέα των ΤΠΕ· και να εξεταστεί ο αντίκτυπος που έχουν οι μερικού χρόνου και άτυπης μορφής απασχολήσεις στις αμοιβές, στις κοινωνικές εισφορές, στην συνταξιοδότηση των γυναικών καθώς και στην αύξηση της φτώχειας των γυναικών.

Στο ψήφισμά του σχετικά με τις ετήσιες εκθέσεις της Επιτροπής το Κοινοβούλιο είναι της άποψης ότι τα στατιστικά στοιχεία και οι δείκτες που αφορούν την κατανομή κατά φύλο "αποτελούν ουσιαστικό μέσο για την αξιολόγηση της προόδου προς την επίτευξη της ισότητας των ευκαιριών καθώς και για μεγαλύτερη ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, καθιστώντας σαφές με ποιο τρόπο οι πολιτικές επηρεάζουν διαφορετικά τις γυναίκες και τους άνδρες σε όλους τους τομείς, κυρίως δε εκείνους που παλαιότερα θεωρούνταν ουδέτεροι από άποψη φύλου". Το Κοινοβούλιο επίσης θεωρεί απαραίτητο να καθοριστούν συγκρίσιμοι δείκτες και διαδικασίες έρευνας και ενημέρωσης, που να καθιστούν εφικτή μία έγκυρη αξιολόγηση που θα καλύπτει όλες τις πτυχές της ισότητας των φύλων.

¹⁴ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 5ης Οκτωβρίου 2000 σχετικά με τις ετήσιες εκθέσεις της Επιτροπής με θέμα "Ισότητα των ευκαιριών γυναικών και ανδρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση - 1997, 1998, 1999"

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε εθνικό επίπεδο

Τον Φεβρουάριο, στη Δανία ψηφίστηκε ένας νέος νόμος με τον οποίο θεσπίζεται η αρχή της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου και δημιουργούνται νέοι θεσμικοί μηχανισμοί για την ισότητα των φύλων. Στην Ιταλία διορίστηκε νέος υπουργός για τις ίσες ευκαιρίες τον Απρίλιο του 2000 στις αρμοδιότητες του οποίου θα περιλαμβάνεται στο εξής η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις κυβερνητικές πολιτικές. Στο μεταξύ η γερμανική κυβέρνηση εισήγαγε την έννοια της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε όλα τα ομοσπονδιακά υπουργεία.

Εργαλεία και δείκτες

Το ιφλανδικό υπουργείο Δικαιοσύνης, Ισότητας και Νομοθετικής Μεταρρύθμισης ανέθεσε έρευνα σχετικά με τους μηχανισμούς παρακολούθησης της ισότητας των φύλων, με σκοπό να αναπτυχθούν δείκτες για τη μέτρηση του πρακτικού αντίκτυπου των πολιτικών και των προγραμμάτων. Η Γερμανία όρισε διυπουργική ομάδα εργασίας για την ανάπτυξη εργαλείων για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου.

Κατάρτιση

Το Συμβούλιο των Σκανδιναβικών και Βόρειων Κρατών σχεδίασε ένα πρόγραμμα κατάρτισης για θέματα ισότητας των φύλων, το οποίο θα ξεκινήσει το 2001. Η γερμανική κυβέρνηση προγραμματίζει επίσης τη διοργάνωση κατάρτισης για τους υπαλλήλους της. Η Πορτογαλία ενσωμάτωσε την ισότητα των φύλων στα προγράμματα κατάρτισης των δασκάλων.

Η ισότητα των φύλων στην απασχόληση

ΝΕΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ

Εάν η κοινωνική δικαιοσύνη δεν απαιτούσε ίσες ευκαιρίες για τις γυναίκες και τους άνδρες στην απασχόληση, η οικονομία θα το απαιτήσει. Οι ίσες αμοιβές, η σωστή αναγνώριση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των γυναικών και οι πολιτικές που επιτρέπουν στους εργαζόμενους να συνδυάζουν την εργασία με την οικογενειακή ζωή, είναι τα στοιχεία που θα φέρουν περισσότερες γυναίκες στην αγορά εργασίας και θα δώσουν παραγωγική ώθηση στην οικονομία. Το αυξανόμενο ποσοστό οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ των γυναικών υπήρξε σημαντικός παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη στην Ευρώπη. Για την ΕΕ συνολικά, υπολογίζεται ότι ένα πέμπτο περίπου της ετήσιας αύξησης του ΑΕγχΠ, που ανέρχεται σε 2,3%, μπορεί να αποδοθεί στην αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Ωστόσο οι ανισότητες είναι ακόμη σημαντικές, παρ' ότι με τάση μείωσης (βλ. σχήματα 3-9).

- Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕ εξακολουθεί να είναι 18,2 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από το ποσοστό απασχόλησης των ανδρών.
- Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι κατά μέσο όρο 3 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών.
- Η αγορά εργασίας είναι χωρισμένη ανά φύλο, οι γυναίκες απασχολούνται σε συγκεκριμένα επαγγέλματα και κλάδους και οι άνδρες σε άλλα¹⁵.
- Όταν οι γυναίκες εργάζονται, κερδίζουν λιγότερα από τους άνδρες και αντιπροσωπεύουν το 77% των χαμηλόμισθων εργαζομένων.

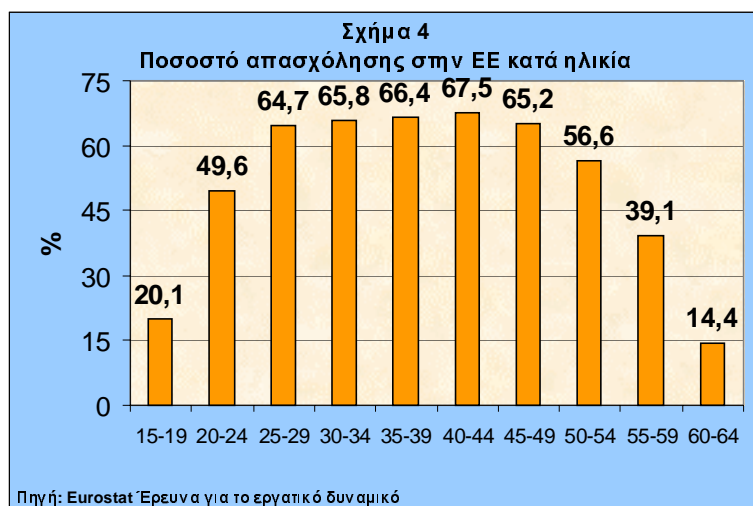
Τον Μάρτιο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας¹⁶ έθεσε νέους φιλόδοξους στόχους για τις γυναίκες στην απασχόληση, κυρίως να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕ από 53% που είναι σήμερα σε 60% έως το 2010. Αυτό είναι πολύ σημαντικό εάν η ΕΕ πρόκειται να αυξήσει το συνολικό της ποσοστό απασχόλησης σε 70%, ένας ακόμη από τους στόχους της Λισσαβώνας. Ο στόχος του 60% είναι φιλόδοξος. Εάν επιτευχθεί, το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕ θα φτάσει σ' ένα επίπεδο που δεν είχε γνωρίσει ποτέ πριν. Σε απόλυτες τιμές, σημαίνει ότι θα εισέλθουν στην αγορά εργασίας 10 ακόμη εκατομμύρια γυναίκες. Το έλλειμμα είναι ιδιαίτερα μεγάλο, σε απόλυτες τιμές, στην Ιταλία, στην Ισπανία και στη Γαλλία.

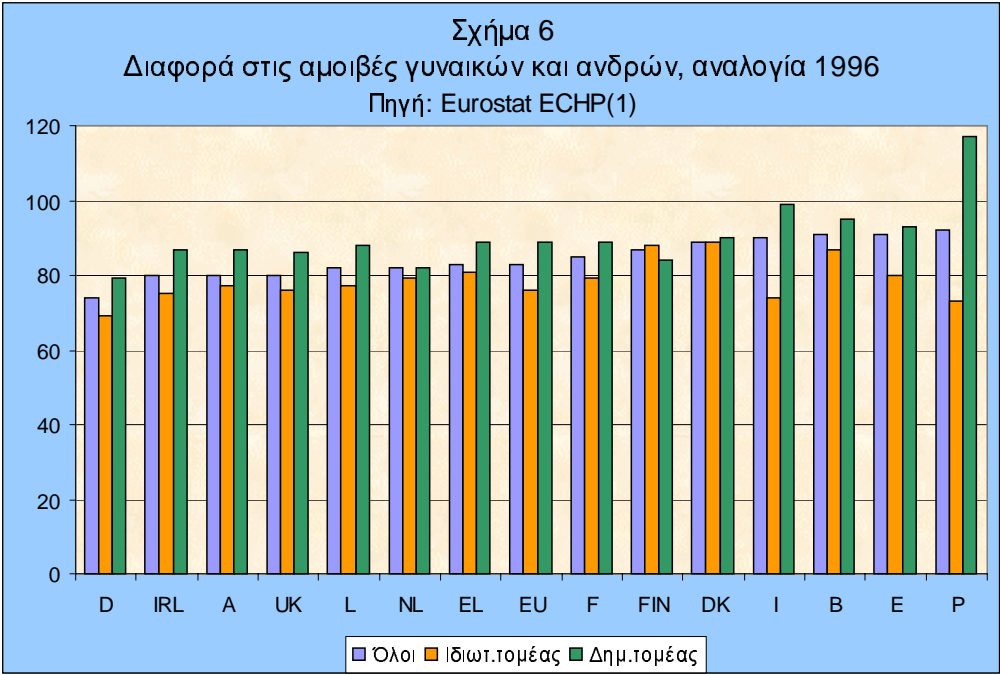
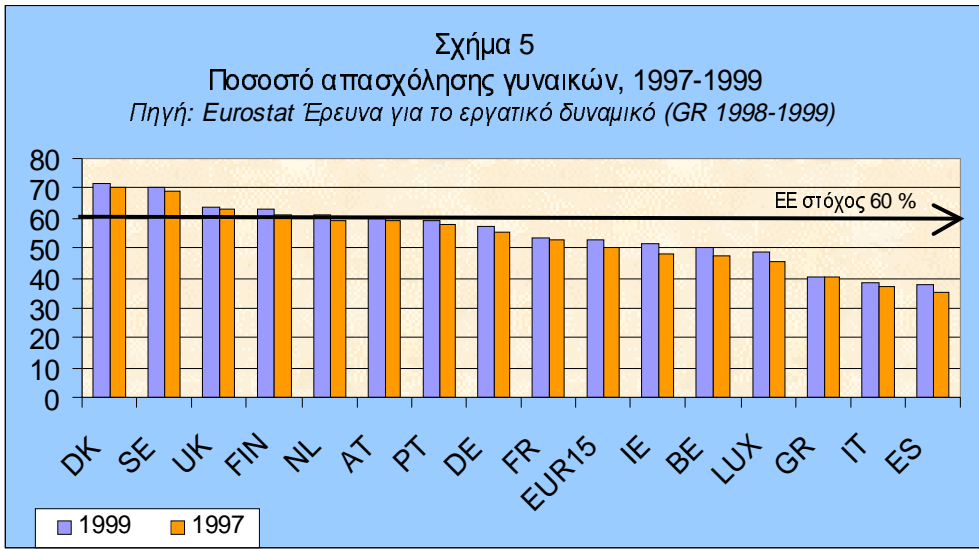
¹⁵ Για στατιστικά στοιχεία, βλ. Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση 2000, σημείο 3.4.2.

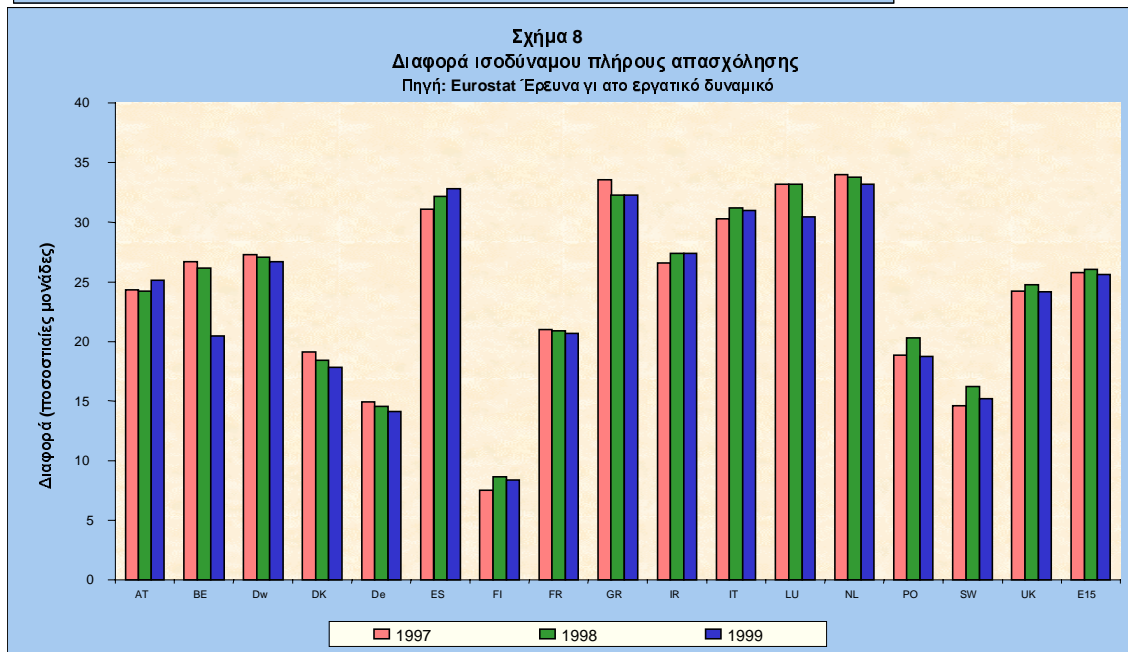
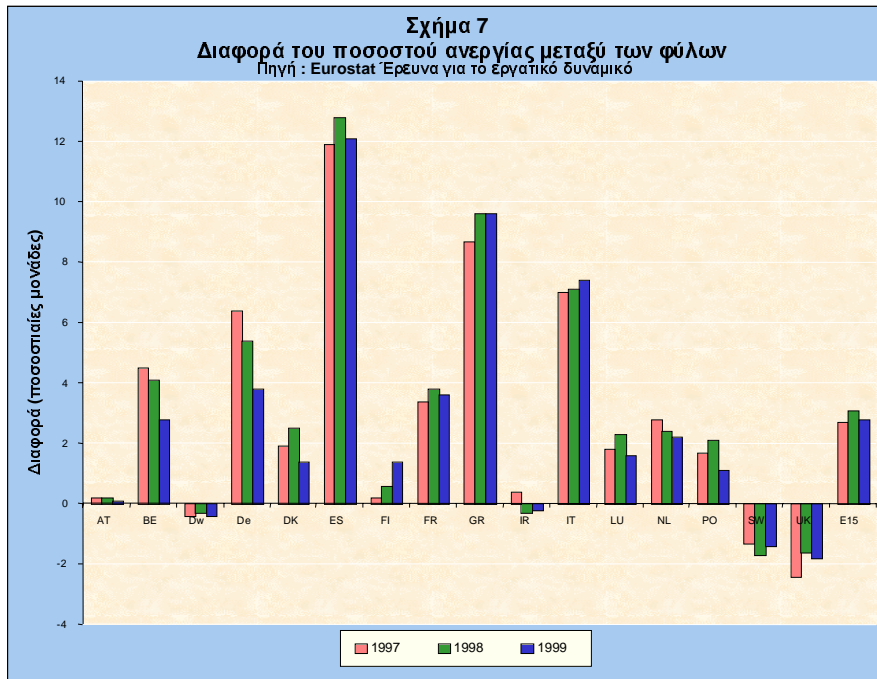
¹⁶ Συμπεράσματα της προεδρίας (Λισσαβώνα 23 και 24 Μαρτίου 2000)
<http://ue.eu.int/en/Info/eurocouncil/index.htm>

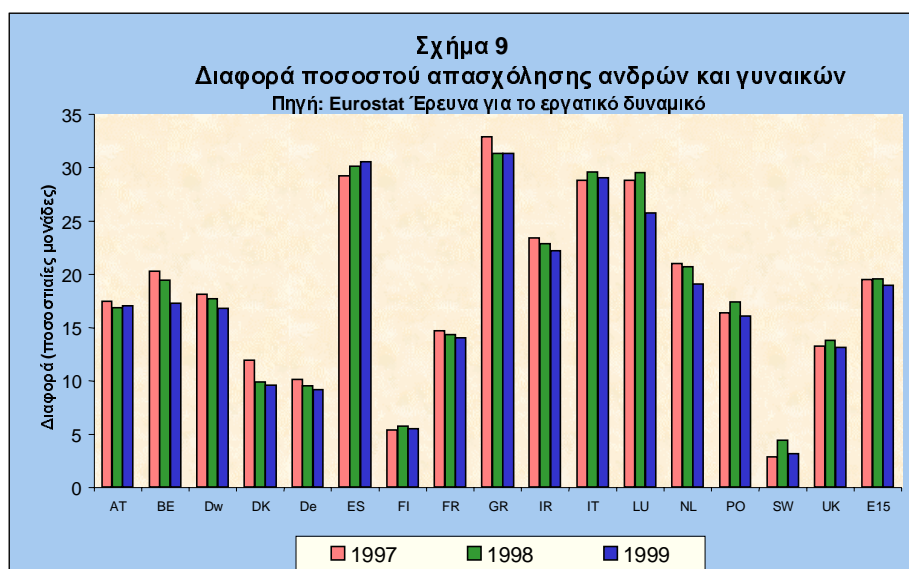
Σχήμα 3

Χώρα	Εργαζόμενοι	Ποσοστό απασχόλησης 1999	Αριθμός στόχος – 60% των γυναικών σε ηλικία εργασίας σε απόλυτες τιμές	Πρόσθετες θέσεις εργασίες για τις γυναίκες που θα δημιουργηθούν
AT	1 600.4	59.7	1 608.5	8.1
BE	1 672.7	50.2	1 998.5	325.8
DE	15 590.2	57.1	16 396.0	805.8
DK	1 241.7	71.6	Ο στόχος έχει ήδη επιτευχθεί	
ES	4 952.8	37.3	7 962.8	3010.0
FI	1 105.7	64.6	Ο στόχος έχει ήδη επιτευχθεί	
FR	10 144.4	53.5	11 383.0	1238.6
GR	1 443.8	40.7	2 130.7	686.9
IE	638.3	51.4	745.3	107.0
IT	7 401.9	38.1	11 658.3	4256.5
LU	68.5	48.5	84.7	16.2
NL	3 217.9	61.3	Ο στόχος έχει ήδη επιτευχθεί	
PT	2 064.2	59.6	2 078.8	14.6
SE	1 920.6	68.9	Ο στόχος έχει ήδη επιτευχθεί	
UK	12 084.4	63.9	Ο στόχος έχει ήδη επιτευχθεί	
Σύνολο	65 147.5	52.6	74 289.7	10 469.5
<i>Πηγή Έρευνα για το εργατικό δυναμικό 1999</i>				

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ 2000

Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση, η οποία τώρα εισέρχεται στο τέταρτο έτος της, έδωσε νέα διάσταση και νέα ώθηση στην πολιτική για την απασχόληση σε όλη την Ευρώπη. Κάθε χρόνο συντάσσονται κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση που καλύπτουν όλη την ΕΕ. Στη συνέχεια τα κράτη μέλη παράγουν εθνικά σχέδια δράσης (ΕΣΔ) για την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Η Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση προσφέρει τη συγκριτική αξιολόγηση των ΕΣΔ και εξετάζει την ανταπόκριση κάθε κράτους μέλους στις μεμονωμένες συστάσεις για το 2000 (βλ. πιο κάτω).

Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, οι κατευθυντήριες γραμμές για το 2000 μοιράζονταν σε τέσσερις τομείς πολιτικής ή άξονες. Ένας από τους άξονες αυτούς αφορά αποκλειστικά την προώθηση των ίσων ευκαιριών. Ωστόσο, ακολουθώντας την προσέγγιση για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, τα θέματα της ισότητας των φύλων λαμβάνονται υπόψη και στους άλλους τρεις άξονες, με σκοπό τη βελτίωση της απασχολησιμότητας του εργατικού δυναμικού, την ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος και την προώθηση της προσαρμοστικότητας.

Ο άξονας για τις ίσες ευκαιρίες

Ο άξονας για τις ίσες ευκαιρίες απαιτεί να ληφθούν μέτρα για να περιοριστούν οι διαφορές των φύλων στην αγορά εργασίας (διαφορές στην απασχόληση και στην ανεργία, επαγγέλματα και τομείς χωρισμένοι ανά φύλο και προώθηση ίσων αμοιβών), για να βελτιωθεί η συμφιλίωση εργασίας και οικογενειακής ζωής και για να γίνει ευκολότερη η επανένταξη γυναικών και ανδρών στην αγορά εργασίας μετά από απουσία.

Τα κράτη μέλη έχουν αρχίσει να αναγνωρίζουν τη διαφορά στις αμοιβές μεταξύ των φύλων. Ωστόσο, τα μέτρα είναι πολύ γενικά ή στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό στην εθελοντική τήρησή τους. Λίγα μόνο κράτη μέλη έχουν αναπτύξει πρακτικά εργαλεία αξιολόγησης της εργασίας με σκοπό τον περιορισμό της διαφοράς στις αμοιβές.

Το επίπεδο δραστηριότητας στο πεδίο της συμφιλίωσης μεταξύ εργασίας και οικογενειακής ζωής ήταν ενθαρρυντικό. Ενώ σημειώθηκε μικρή πρόοδος στην ανάπτυξη υποδομής για τη φροντίδα των ηλικιωμένων, τα περισσότερα κράτη μέλη προώθησαν συγκεκριμένες προτάσεις για την επέκταση των κέντρων φροντίδας των παιδιών. Οι υπηρεσίες που αφορούν

τη φροντίδα των παιδιών επίσης έδειξαν σημάδια μεγαλύτερης ευελιξίας. Πολλά κράτη μέλη τροποποίησαν τις διατάξεις τους που αφορούν τις άδειες, κάνοντάς τις περισσότερο ευέλικτες ή εισάγοντας συγκεκριμένες διατάξεις για τους πατέρες. Παρ' όλ' αυτά, λίγα κράτη μέλη αύξησαν τα επίπεδα αμοιβών κατά τις περιόδους αδειών, ακόμη και αν οι πατέρες είναι απρόθυμοι να πάρουν άδεια αν δεν αμείβεται σε λογικά επίπεδα.

Προώθηση της κατάργησης του διαχωρισμού της αγοράς εργασίας

Η αγορά εργασίας διαχωρίζεται οριζόντια και κάθετα: σε όλη την οικονομία ως σύνολο, οι γυναίκες συγκεντρώνονται σε ορισμένα επαγγέλματα, κλάδους και τομείς· και σε οποιοδήποτε κλάδο ή τομέα, υποεκπροσωπούνται στις ανώτερες, υψηλόμισθες θέσεις και υπερεκπροσωπούνται στις χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας. Αν και ορισμένες χώρες ξεκίνησαν φιλόδοξα προγράμματα για να αντιμετωπίσουν το διαχωρισμό της αγοράς κατά φύλο, τα περισσότερα μέτρα αφορούν τον οριζόντιο διαχωρισμό και όχι τον κάθετο, με εξαίρεση ορισμένα προγράμματα για τον δημόσιο τομέα.

Δανία

Ξεκίνησε ένα πρόγραμμα κατάρτισης για να ενθαρρύνει τους άνδρες να προσανατολιστούν προς παραδοσιακά γυναικείους τομείς και το αντίστροφο. Όλοι οι δήμοι πρέπει να αναφέρουν κάθε δύο χρόνια την πρόοδο που έχουν σημειώσει όσον αφορά τη μείωση του διαχωρισμού της αγοράς κατά φύλο.

Φινλανδία

Ξεκίνησε ένα τριετές στρατηγικό σχέδιο για την ισότητα στην αγορά εργασίας. Εργοδότες και σχολεία θα μελετήσουν και θα προσπαθήσουν να επηρεάσουν τους παράγοντες, στους οποίους οφείλεται η επιλογή σταδιοδρομίας αγοριών και κοριτσιών.

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στη στρατηγική για την απασχόληση

Η απαίτηση για ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου αποτελεί σημαντική προσθήκη στις πολιτικές για την απασχόληση στην Ευρώπη. Οι Σκανδιναβικές χώρες έχουν προ πολλού αναλάβει τη δέσμευση για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, και εξακολουθούν να την τηρούν στην ανάπτυξη των πολιτικών τους για την απασχόληση. Η Ιταλία, η Γαλλία και η Ιρλανδία κατέβαλαν πολύ σημαντικές προσπάθειες για να ενσωματώσουν τη διάσταση της ισότητας των φύλων στα εθνικά σχέδια δράσης τους (ΕΣΔ) για το 2000.

Ωστόσο, πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά στα περισσότερα κράτη μέλη για να δημιουργηθούν νέοι μηχανισμοί, προγράμματα και θεσμικές συμφωνίες για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου. Πολλοί τομείς της πολιτικής για την απασχόληση δεν υπόκεινται σε αναλύσεις που να αφορούν την ισότητα των φύλων· η παρακολούθηση και η αξιολόγηση περιορίζονται γενικά στα ποσοστά συμμετοχής ανά φύλο· οι συγκεκριμένοι στόχοι ή οι δείκτες για την ισότητα των φύλων εξακολουθούν να είναι ελάχιστα διαδεδομένοι.

Παραδείγματα καινοτομιών στις πολιτικές για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου

Γαλλία

Έχει δημιουργηθεί μία διυπουργική επιτροπή σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών, η οποία καλύπτει οκτώ πεδία δράσης. Κάθε πεδίο αξιολογείται σε ετήσια βάση για τη συμβολή του στην ισότητα των φύλων. Αυτή η πρωτοβουλία για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου ακολούθησε τη δημιουργία μιας νέας Γραμματείας για τα Δικαιώματα των Γυναικών το 1998.

Ιρλανδία

Στο υπουργείο Δικαιοσύνης, Ισότητας και Νομοθετικής Μεταρρύθμισης έχει δημιουργηθεί μια μονάδα προώθησης και παρακολούθησης των ίσων ευκαιριών. Παρακολουθεί την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου γενικά και γνωμοδοτεί σχετικά με τους κατάλληλους δείκτες. Έχει δημιουργηθεί επίσης μια επιτροπή για το συντονισμό των στόχων της ισότητας στο εθνικό σχέδιο δράσης.

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στον άξονα για την απασχολησιμότητα

Τα ΕΣΔ αποδίδουν συνήθως μεγαλύτερη προσοχή στον άξονα της απασχολησιμότητας, συγκριτικά με τους άλλους, πράγμα που κάνει τον άξονα αυτόν να αποκτά ιδιαίτερη σημασία από την άποψη της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου. Τα κράτη μέλη που έχουν δεσμευτεί όσον αφορά την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου αναγνωρίζουν σε μεγάλο βαθμό ότι εάν τα μέτρα για την απασχολησιμότητα περιορίζονται στενά στους αιτούντες επιδόματα ανεργίας, χάνουν ένα μεγάλο αριθμό γυναικών που θέλουν να εργαστούν αλλά αυτή τη στιγμή δεν εργάζονται. Για το λόγο αυτό, προσφέρουν πρόσβαση σε ενεργά προγράμματα για την αγορά εργασίας στις γυναίκες που επιθυμούν να επανενταχθούν και γενικά σε άτομα που δεν δικαιούνται επιδόματα ανεργίας για οικογενειακούς λόγους ή λόγω έλλειψης συνεχούς απασχόλησης. Στις περιπτώσεις που δεν ακολουθείται αυτή η προσέγγιση, οι γυναίκες είναι προφανές ότι υποεκπροσωπούνται σε αυτού του είδους τα προγράμματα.

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στον άξονα για την ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος

Πολλά κράτη μέλη έχουν δημιουργήσει θετικά προγράμματα δράσης με στόχο να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος μεταξύ των γυναικών. Στη Γερμανία ξεκίνησε ένα νέο πρόγραμμα δανειοδότησης γυναικών που δημιουργούν μικρές επιχειρήσεις· πρόκειται επίσης να δημιουργηθούν υπηρεσίες παροχής συμβουλών και ενημέρωσης. Στη Σουηδία, συστήθηκε μια ομάδα ανώτερων στελεχών με σκοπό να μελετήσει τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να αυξηθεί ο αριθμός των γυναικών στις διευθυντικές θέσεις των επιχειρήσεων.

Μπορούν να γίνουν ακόμη πολλά προκειμένου να δημιουργηθούν ευκαιρίες για τις γυναίκες σε προσοδοφόρους τομείς που κυριαρχούνται παραδοσιακά από τους άνδρες, όπως οι τεχνολογίες των πληροφοριών· προς το παρόν, στο θέμα του διαχωρισμού ανάλογα με το φύλο δεν αποδίδεται η πρέπουσα προσοχή. Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να ελέγξουν εάν οι γυναίκες έχουν πλήρη πρόσβαση στα γενικά προγράμματα που αφορούν την ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος.

Ανάπτυξη επιχειρηματικού πνεύματος: πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Το ευρωπαϊκό δίκτυο για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος των γυναικών (WES), ξεκίνησε επίσημα τον Ιούνιο του 2000. Το δίκτυο έχει δεκαεπτά μέλη, από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, την Ισλανδία και τη Νορβηγία. Στο δίκτυο αυτό εκπροσωπούνται οι εθνικές κυβερνήσεις και οι οργανισμοί που προωθούν το επιχειρηματικό πνεύμα των γυναικών. Στόχοι του είναι η βελτίωση της εικόνας των γυναικών επιχειρηματιών, η δημιουργία ευνοϊκότερου κλίματος που θα οδηγήσει στην αύξηση του αριθμού των νέων γυναικών επιχειρηματιών και η βοήθεια προς τις υπάρχουσες επιχειρήσεις που ανήκουν σε γυναίκες για να μπορέσουν να επεκταθούν. Σύμφωνα με μελέτη που πραγματοποιήθηκε μεταξύ των γυναικών επιχειρηματιών στην ΕΕ και στις χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, οι γυναίκες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες όσον αφορά την εξεύρεση κεφαλαίων για τη δημιουργία ή την επέκταση επιχειρήσεων, συγκριτικά με τους άνδρες επιχειρηματίες. Επίσης είναι λιγότερο ενημερωμένες για τη διαθέσιμη υποστήριξη.

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στον άξονα της προσαρμοστικότητας

Πολλά ΕΣΔ έχουν δώσει μικρή σχετικά προσοχή στην προσαρμοστικότητα γενικά, κι έτσι η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου δεν έχει προχωρήσει αρκετά. Ωστόσο τα θέματα της οργάνωσης της εργασίας και του χρόνου εργασίας έχουν πολύ μεγάλη σχέση με το ζήτημα της ισότητας των φύλων.

Οι αναλύσεις με βάση το φύλο εξακολουθούν να είναι σπάνιες στον άξονα αυτόν, παρά το γεγονός ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των φύλων όσον αφορά τους εργαζόμενους με ανεπίσημες συμβάσεις ή με ωράριο μερικής απασχόλησης, για παράδειγμα. Ορισμένα κράτη μέλη συνεχίζουν να προωθούν την ευελιξία, χωρίς να υπολογίζουν ιδιαίτερα τις επιπτώσεις της στην ισότητα των φύλων.

Η ισότητα των φύλων, κατά κανόνα, δεν έχει δεσπόζουσα θέση στις συζητήσεις των κοινωνικών εταίρων σχετικά με την προσαρμοστικότητα. Η Γαλλία αποτελεί εξαίρεση: οι κοινωνικοί εταίροι θα υποχρεώνονται να περιλαμβάνουν τις ίσες ευκαιρίες στην ημερήσια διάταξη των διαπραγματεύσεών τους.

Συμφιλίωση εργασίας και οικογενειακής ζωής: προτεραιότητα της πορτογαλικής και της γαλλικής προεδρίας

Το ζήτημα της συμφιλίωσης της εργασίας και της οικογενειακής ζωής ήταν ένα από τα κύρια ζητήματα με τα οποία ασχολήθηκε η πορτογαλική προεδρία κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους 2000. Με πρωτοβουλία της πορτογαλικής προεδρίας, τα κράτη μέλη ενέκριναν ψήφισμα για την ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην οικογενειακή και εργασιακή ζωή στις 6 Ιουνίου 2000. Το ψήφισμα εφιστά την προσοχή στη σπουδαιότητα του ζητήματος αυτού, ως μιας από τις βασικές προϋποθέσεις για την *de facto* ισότητα.

Μέσα στο πλαίσιο της συνέχισης της διαδικασίας «Πεκίνο+5», η γαλλική προεδρία ανέπτυξε ομάδα δεικτών για τη συμφιλίωση. Μεταξύ των θεμάτων που καλύπτονται από τους δείκτες είναι τα ευέλικτα προγράμματα εργασίας, η γονική και οι άλλες μορφές άδειας και οι ώρες λειτουργίας των κέντρων φροντίδας των παιδιών. Στις 27 Νοεμβρίου, το Συμβούλιο των Υπουργών (Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων) ζήτησε από τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν την ενημέρωση των δεικτών αυτών και να εγκρίνουν νέα μέτρα και στρατηγικές με σκοπό την επίτευξη μιας πιο ισόρροπης κατανομής της επαγγελματικής δραστηριότητας και των οικιακών εργασιών μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Συστάσεις σχετικά με την εφαρμογή των πολιτικών για την απασχόληση των κρατών μελών

Με βάση την ανάλυση της Κοινής Έκθεσης για την Απασχόληση, η Επιτροπή συνέταξε συστάσεις σχετικά με την πολιτική για την απασχόληση το 2000, για κάθε κράτος μέλος. Οι συστάσεις, οι οποίες εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο, αναγνωρίζουν ότι οι διαφορές μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας απαιτούν συνολικές στρατηγικές για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου και μέτρα για τη συμφιλίωση εργασίας και οικογενειακής ζωής. Οι συστάσεις σχετικά με τα θέματα ισότητας των φύλων απευθύνονται σε δώδεκα κράτη μέλη.

Νέες εξελίξεις στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση για το 2001

Οι κατευθυντήριες γραμμές για το 2001 επικυρώθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας στις αρχές Δεκεμβρίου του 2000. Το στοιχείο της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου για το 2001 έχει ενισχυθεί. Τα κράτη μέλη έχουν δεσμευτεί να αναπτύξουν αποτελεσματικότερες διαδικασίες για διαβουλεύσεις με τους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ισότητας των φύλων, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ανάλογα με το φύλο των μέτρων κάθε κατευθυντήριας γραμμής και για την ανάπτυξη δεικτών για τη μέτρηση της προόδου προς την κατεύθυνση της ισότητας των φύλων και πάλι για κάθε κατευθυντήρια γραμμή. Επιπλέον, στις νέες κατευθυντήριες γραμμές για το 2001 λαμβάνεται υπόψη ο στόχος της Λισσαβώνας για αυξημένο ποσοστό απασχόλησης των γυναικών. Ζητούν επίσης από τα κράτη μέλη να μελετήσουν τη θέσπιση εθνικών στόχων για την αύξηση των κέντρων φροντίδας των παιδιών.

Οι γυναίκες στην οικονομία με βάση τη γνώση

Οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται σε μεγάλο βαθμό στους κλάδους των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών. Παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες ξεπερνούν αριθμητικά τους άνδρες στους τομείς που απαιτούν υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, έχουν λιγότερες πιθανότητες από τους άνδρες να εξασφαλίσουν θέσεις εργασίας που απαιτούν υψηλά προσόντα και αμείβονται με υψηλούς μισθούς.

Εάν η Ευρώπη επιθυμεί να πραγματοποιήσει επιτυχημένη μετάβαση στην οικονομία που θα βασίζεται στη γνώση, δεν μπορεί να μην αξιοποιήσει το τεράστιο ανεκμετάλλευτο δυναμικό του γυναικείου πληθυσμού της. Για το λόγο αυτό, όταν η Επιτροπή και το Συμβούλιο εξέφρασαν τις απόψεις τους σχετικά με τους τρόπους που είναι δυνατόν να επιτευχθούν οι στόχοι που τέθηκαν στη Λισσαβώνα στο Πρόγραμμα Δράσης e-Europe 2002¹⁷, τόνισαν την ανάγκη προσέλκυσης γυναικών στα επαγγέλματα των τεχνολογιών των πληροφοριών.

Κατά τον ίδιο τρόπο, η πρωτοβουλία e-learning¹⁸, η οποία εγκρίθηκε από την Επιτροπή τον Μάιο, σκοπό έχει να αποτρέψει την αύξηση της διαφοράς μεταξύ εκείνων που έχουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες των πληροφοριών και εκείνων που δεν έχουν,

¹⁷ e-Europe 2002 – Κοινωνία πληροφοριών για όλους, έγγραφο που εκδόθηκε από το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα (19-20 Ιουνίου 2000), Βρυξέλλες, 14 Ιουνίου 2000

¹⁸ e-Learning – Να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο, COM(2000) 318 τελικό, 24 Μαΐου 2000

συμπεριλαμβανομένων των γυναικών. Ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι ζωτικής σημασίας. Ένας λόγος στον οποίο οφείλεται η υποεκπροσώπηση των γυναικών στα καλά αμειβόμενα επαγγέλματα των τεχνολογιών των πληροφοριών είναι ότι είναι πολύ λίγες εκείνες που επιλέγουν τα αντίστοιχα θέματα στη δευτεροβάθμια ή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Έχει πολύ μεγάλη σημασία να αρθούν τα εμπόδια που τις αποτρέπουν από την επιλογή αυτή.

Η διάσταση του φύλου στις πολιτικές της ΕΕ για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις εξωτερικές σχέσεις

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

Πρόταση τροποποίησης της οδηγίας περί ίσης μεταχείρισης

Στις 7 Ιουνίου 2000, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση τροποποίησης της οδηγίας του 1976 περί ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση¹⁹. Η νομική βάση για την πρόταση, άρθρο 141 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ δίνει σημαντική επιρροή στο Κοινοβούλιο μέσω της διαδικασίας συναπόφασης και ορίζει ότι το Συμβούλιο μπορεί να εγκρίνει την πρόταση με ειδική πλειοψηφία.

Σκοπός της πρότασης είναι να ενημερωθεί η οδηγία με βάση τον πρόσφατο προβληματισμό για την ισότητα και να γίνει σαφέστερη η διατύπωση ορισμένων διατάξεων με βάση την ευρωπαϊκή νομολογία.

Εάν εγκριθεί, η πρόταση:

- θα θεωρεί την σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία μορφή διάκρισης και θα ορίζει τη σεξουαλική παρενόχληση σύμφωνα με τον ορισμό που δίνουν οι οδηγίες που βασίζονται στο άρθρο 13 (βλ. πιο κάτω) και ο κώδικας δεοντολογίας της Επιτροπής·
- θα δίνει τη δυνατότητα σε ανεξάρτητους οργανισμούς να προβαίνουν σε διοικητικές ή νομικές προσφυγές εξ ονόματος των θυμάτων διάκρισης λόγω φύλου κάτω από ορισμένες συνθήκες·
- θα διευκρινίζει την έννοια της έμμεσης διάκρισης·
- θα εξασφαλίζει στις γυναίκες το δικαίωμα να επιστρέψουν στη θέση εργασίας τους ή σε αντίστοιχη θέση, μετά το τέλος της άδειας μητρότητας·
- και θα ενθαρρύνει τους κοινωνικούς εταίρους να βοηθήσουν στην εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης με την έγκριση συλλογικών συμφωνιών σχετικά με τις διακρίσεις.

Άλλες νομικές εξελίξεις

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εγκρίθηκε από τους προέδρους του Συμβουλίου, του Κοινοβουλίου και της Επιτροπής στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Νίκαια στις 7 Δεκεμβρίου 2000²⁰. Ο Χάρτης έχει συνταχθεί σε ουδέτερη όσον αφορά το φύλο γλώσσα· απευθύνεται σε όλους, χωρίς να υπερισχύει το ένα φύλο έναντι του άλλου. Ωστόσο, περιλαμβάνει ορισμένες συγκεκριμένες διατάξεις με σκοπό την προώθηση της ισότητας των φύλων. Το άρθρο 21 απαγορεύει οποιαδήποτε διάκριση και ειδικά τη διάκριση που συνδέεται με το φύλο. Το άρθρο 23 θεσπίζει την αρχή της ισότητας των φύλων σε όλους

¹⁹ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τροποποίηση της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης των ανδρών και των γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας, COM(2000) 334 τελικό

²⁰ ΕΕ C 364, 18.12.2000, σ.1

τους τομείς, τονίζοντας ότι η θετική δράση αποτελεί νόμιμο μέσο για την επιδίωξη του στόχου αυτού. Η δουλειά, η καταναγκαστική εργασία και η εμπορία ανθρώπων απαγορεύονται από το άρθρο 5, αν και δεν αναφέρεται συγκεκριμένα η εμπορία γυναικών. Η προστασία από την απόλυση για λόγους που συνδέονται με τη μητρότητα και το δικαίωμα για αμειβόμενη άδεια μητρότητας θεσπίζονται από το άρθρο 33. Σύμφωνα με το άρθρο 34, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να αναγνωρίζει και να σέβεται το δικαίωμα σε παροχές και υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης που παρέχουν προστασία σε περιπτώσεις όπως η μητρότητα²¹.

Τον Μάιο του 2000, το Κοινοβούλιο πραγματοποίησε δημόσια ακρόαση σχετικά με το θέμα της καταπολέμησης των διακρίσεων και τις νέες δυνατότητες που προσφέρει το άρθρο 13 της αναθεωρημένης συνθήκης ΕΚ, όπου η διάκριση λόγω φύλου είναι ένα από τα κύρια θέματα. Η Επιτροπή έχει ανακοινώσει την πρόθεσή της να υποβάλει νέα οδηγία για την ισότητα των φύλων το 2002. Η πρόταση αυτή θα επεκταθεί για πρώτη φορά και στην καταπολέμηση των ανισοτήτων σε άλλους τομείς εκτός του τομέα της απασχόλησης.

Το άρθρο 13 εξυπηρετεί ήδη έμμεσα το σκοπό της ισότητας των φύλων, μέσω της νέας οδηγίας κατά των φυλετικών διακρίσεων²². Η διάσταση της ισότητας των φύλων έχει ενσωματωθεί στην οδηγία, αναγνωρίζοντας ότι η διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής μπορεί να επηρεάσει με διαφορετικό τρόπο τις γυναίκες και τους άνδρες.

Σε εθνικό επίπεδο, η βρετανική κυβέρνηση δημοσίευσε κοινό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση των αναγκαστικών γάμων. Τα προβλεπόμενα μέτρα περιλαμβάνουν τη συγκέντρωση στοιχείων από την αστυνομία και τους ΜΚΟ και την παραγωγή ενημερωτικού υλικού για εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Η ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ «ΠΕΚΙΝΟ+5»

Πέρυσι ήταν η πέμπτη επέτειος του τέταρτου παγκόσμιου συνεδρίου των ΗΕ για τις γυναίκες. Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών πραγματοποίησε ειδική σύνοδο τον Ιούνιο του 2000 με θέμα "Ισότητα των φύλων, ανάπτυξη και ειρήνη για τον εικοστό πρώτο αιώνα, «Πεκίνο+5»". Η σύνοδος αυτή έδωσε την ευκαιρία να επανεξεταστεί η πρόοδος και να συζητηθούν ιδέες για μελλοντικές ενέργειες.

Από τις 19 έως τις 21 Φεβρουαρίου 2000, πραγματοποιήθηκε προπαρασκευαστική περιφερειακή διάσκεψη της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη των ΗΕ, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το UNDP και το UNIFEM. Οι ΜΚΟ διαδραμάτισαν ενεργό ρόλο στις συζητήσεις, επίκεντρο των οποίων ήταν τέσσερις μόνο τομείς της πλατφόρμας δράσης του Πεκίνου. Τον Φεβρουάριο, μία διάσκεψη σε επίπεδο ΕΕ επιβεβαίωσε εκ νέου τη δέσμευση της ΕΕ όσον αφορά τους στόχους που ορίζονται στην πλατφόρμα δράσης, αλλά επεσήμανε τις αδυναμίες του πλαισίου εφαρμογής²³. Η μετάβαση από τη δέσμευση στη δράση αποδείχτηκε περισσότερο περίπλοκη απ' ό,τι αναμενόταν.

²¹ Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη νομική φύση του χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, COM(2000)644 τελικό της 11ης Οκτωβρίου 2000

²² Οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής

²³ Beijing+5 An overview of the European Union follow-up and preparations. Πρόκειται για δημοσίευση που επιμελήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να σηματοδοτήσει τα 5 έτη της πλατφόρμας δράσης που εγκρίθηκε κατά την 4η παγκόσμια διάσκεψη του Πεκίνου, το 1995.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπέβαλαν εκθέσεις σχετικά με τη συνέχεια που δόθηκε στην πλατφόρμα δράσης του Πεκίνου²⁴. Και οι δύο ζητούσαν τη δημιουργία δεικτών και σημείων αναφοράς για τη συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων. Στις 28 Μαρτίου, η Επιτροπή του Κοινοβουλίου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και τις Ίσες Ευκαιρίες οργάνωσε δημόσια ακρόαση για την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την εφαρμογή της πλατφόρμας δράσης του Πεκίνου.

Τον Ιούνιο, στη συνεδρίαση των ΗΕ, η ΕΕ αντιστάθηκε με επιτυχία στις προσπάθειες υποβιβασμού της συμφωνίας που επετεύχθη στο Πεκίνο. Πράγματι σημειώθηκε αρκετή πρόοδος και στο έγγραφο με τα τελικά πορίσματα της συνόδου²⁵ περιλαμβάνονται αρκετές προτάσεις της ΕΕ. Το έγγραφο αυτό:

- επιβεβαιώνει τα δικαιώματα των γυναικών και τη σπουδαιότητα της εκπαίδευσης·
- περιλαμβάνει σαφέστερη διατύπωση των υποχρεώσεων του κράτους για την καταπολέμηση της βίας εναντίον των γυναικών, αντικατοπτρίζοντας τη στάση της ΕΕ στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου των ΗΕ (56^η σύνοδος) στη Γενεύη τον Μάρτιο του 2000²⁶.
- τονίζει τη σχέση που υπάρχει μεταξύ της ισότητας των φύλων και της εκρίζωσης της φτώχειας και την ανάγκη για δικαιότερη κατανομή της αμειβόμενης εργασίας και της φροντίδας μεταξύ γυναικών και ανδρών· και
- υπογραμμίζει την ανάγκη δημιουργίας δεικτών και σημείων αναφοράς για τη συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων, συμφωνώντας με τις εκθέσεις που υπέβαλαν το Κοινοβούλιο και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στην ευρωπαϊκή προπαρασκευαστική διάσκεψη.

Ωστόσο, το έγγραφο αυτό δεν κάλυψε όλες τις προσδοκίες της ΕΕ. Αντιμετωπίζοντας ισχυρή αντίδραση, η ΕΕ δεν μπόρεσε να επιτύχει την αποδοχή μιας δήλωσης σχετικά με την ανάγκη καταπολέμησης των διακρίσεων σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών προτιμήσεων. Ισχυρή αντίδραση αντιμετώπισε επίσης στα θέματα της εκρίζωσης της φτώχειας, της βίας που συνδέεται με το φύλο, των σεξουαλικών δικαιωμάτων των γυναικών, της εμπορίας των γυναικών και του δικαιώματος στην έκτρωση.

Ενέργειες στα κράτη μέλη σχετικά με τη διαδικασία του «Πεκίνο +5»

Στο Βέλγιο, κατατέθηκε στο κοινοβούλιο έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος δράσης. Κάθε χρόνο θα πραγματοποιείται διπυργική συνεδρίαση με σκοπό την παρακολούθηση της υλοποίησης των στρατηγικών στόχων σε όλα τα υπουργεία και τη δημιουργία του εθνικού μηχανισμού. Στην Ιρλανδία, ένα σχέδιο δράσης για τις γυναίκες βρίσκεται στο στάδιο της επεξεργασίας στο οποίο θα ληφθεί υπόψη η διαδικασία «Πεκίνο +5». Στην Ιταλία, το εθνικό ινστιτούτο στατιστικής έχει ξεκινήσει μελέτες με σκοπό την παροχή στοιχείων στα οποία θα υπάρχει η διάσταση του φύλου. Στη Νορβηγία, δημιουργήθηκε μία επιτροπή στην οποία μετέχουν όλα τα σχετικά υπουργεία, για την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά την εφαρμογή της πλατφόρμας του Πεκίνου.

²⁴ CES 172/2000 και A5-0125/2000

²⁵ Έκθεση της Επιτροπής Ad Hoc της ολομέλειας της εικοστής τρίτης ειδικής συνόδου της Γενικής Συνέλευσης. A/S-23/10/Αναθ.1. Σχέδιο ψηφίσματος II Περαιτέρω ενέργειες και πρωτοβουλίες για την εφαρμογή της δήλωσης και της πλατφόρμας δράσης του Πεκίνου. UN 2000.

²⁶ Η ΕΕ ζήτησε από τα μέλη των ΗΕ να αποτρέπουν και να τιμωρούν κάθε είδους βία που συνδέεται με το φύλο σε δημόσιο ή ιδιωτικό χώρο, τονίζοντας ότι στα δικαιώματα της γυναίκας περιλαμβάνονται τα σεξουαλικά δικαιώματα και τα δικαιώματα που συνδέονται με την αναπαραγωγική υγεία.

ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟΝ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΟΣΜΟ

Το 2000 ήταν το πρώτο έτος που εφαρμόστηκαν οι κανονισμοί για τα δικαιώματα του ανθρώπου, που εγκρίθηκαν το 1999²⁷, οι οποίοι προσφέρουν ένα συνεκτικό πλαίσιο και τη νομική βάση για όλες τις δραστηριότητες που αφορούν τα δικαιώματα του ανθρώπου και τον εκδημοκρατισμό και εμπίπτουν στο κεφάλαιο Β7-70 του κοινοτικού προϋπολογισμού (ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου). Η διάσταση του φύλου ενσωματώθηκε στο έγγραφο προγραμματισμού 2000 της προαναφερθείσας πρωτοβουλίας. Πολλά σχέδια με κύριο άξονα την ισότητα γυναικών και ανδρών χρηματοδοτήθηκαν στην περιοχή της Μεσογείου, μεταξύ των οποίων ένα πρόγραμμα θετικής δράσης σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών στις χώρες του Μαγκρέμπ και ένα σχέδιο σχετικά με τη συμμετοχή των γυναικών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων στην Αίγυπτο. Κατά τη διάρκεια του 2000 δαπανήθηκαν 3 περίπου εκατ. ευρώ σε σχέδια με κύριο άξονα την ισότητα γυναικών και ανδρών. Στις 14 Νοεμβρίου 2000, η Επιτροπή ενέκρινε έκθεση σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποσκοπούσαν στην προαγωγή του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών την περίοδο 1996-1999²⁸. Το έγγραφο αυτό περιλαμβάνει ολοκληρωμένη ενότητα σχετικά με τη χειραφέτηση των γυναικών. Ετοιμάζεται ανάλογη έκθεση για το 2000.

Στις 15 Νοεμβρίου 2000, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε μία έκθεση και ένα ψήφισμα σχετικά με τη συμμετοχή των γυναικών στην ειρηνική διευθέτηση των συγκρούσεων²⁹. Η έκθεση αυτή ξεκινά από την αρχή ότι μέχρι τώρα όλες οι αναλύσεις και οι πολιτικές σχετικά με τις συγκρούσεις αγνοούσαν τα ζητήματα της ισότητας γυναικών και ανδρών. Οι γυναίκες σε γενικές γραμμές απουσιάζουν από τις επίσημες πρωτοβουλίες οι οποίες σκοπό έχουν να θέσουν τέλος στις συγκρούσεις. Η φωνή τους πρέπει να ακουστεί στις ειρηνευτικές διαδικασίες.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ, ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Οι αρμόδιοι πολιτικοί μόλις σήμερα αρχίζουν να δίνουν στο θέμα της βίας εναντίον των γυναικών την πρέπουσα σημασία. Η κοινοτική εκστρατεία που ολοκληρώθηκε το 2000 συνέβαλε στην ευαισθητοποίηση τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών στο θέμα αυτό.

Το 2000, η πρωτοβουλία "ΔΑΦΝΗ" παραχώρησε τη θέση της σ' ένα πραγματικό πρόγραμμα καταπολέμησης της βίας εναντίον των παιδιών, των εφήβων και των γυναικών (2000-2003)³⁰. Το νέο πρόγραμμα "ΔΑΦΝΗ" στηρίζει τις δραστηριότητες των δημόσιων αρχών και των οργανισμών του δημόσιου τομέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις υποψήφιες χώρες και στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο. Τα πολυετή σχέδια είναι πλέον επιλέξιμα.

Σε εθνικό επίπεδο, η Πορτογαλία ενέκρινε στρατηγική με σκοπό την απομάκρυνση των υπεύθυνων για τη βία από τα σπίτια τους. Στο Λιχτενστάιν, έχει κατατεθεί σχέδιο νόμου με τον ίδιο σκοπό και στη Γαλλία έχουν ξεκινήσει συζητήσεις. Η γερμανική κυβέρνηση ξεκίνησε ένα εθνικό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της βίας μέσα στο σπίτι.

²⁷ Κανονισμοί 975/1999 και 976/199 – ΕΕ L120 της 8.5.1999, σ. 1.

²⁸ COM (2000) 726 τελικό

²⁹ A5-0308/2000.

³⁰ Απόφαση 293/2000/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ΕΕ L 34, της 9.2.2000.

Η εμπορία γυναικών παρέμεινε πολιτική προτεραιότητα για το 2000. Η εμπορία αυτού του είδους αποτελεί παγκόσμιο πρόβλημα· γυναίκες μεταφέρονται στην ΕΕ από την Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη, τη Βόρειο και την Κεντρική Αφρική, τη Λατινική Αμερική και την Ασία. Το πρόγραμμα STOP (1996-2000)³¹ υποστήριξε προγράμματα κατάρτισης, σχέδια, σεμινάρια και μελέτες με κύριο τομέα δράσης, μεταξύ άλλων, τη βοήθεια προς τα θύματα και την πρόληψη. Η εξωτερική αξιολόγηση των χρηματοδοτηθέντων σχεδίων απέδωσε γενικά θετικά αποτελέσματα. Η Επιτροπή πρότεινε την παράταση του προγράμματος για δύο ακόμη χρόνια. Ταυτόχρονα, βοήθησε τις υποψήφιες χώρες στον αγώνα κατά της εμπορίας ανθρώπων μέσω του προγράμματος Phare. Επίσης, έχει υποβάλει πρόταση για δύο αποφάσεις-πλαίσια του Συμβουλίου σχετικά με τον αγώνα κατά της εμπορίας ανθρώπων και, κατά της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας³². Στόχος είναι η σύγκλιση του ποινικού δικαίου των κρατών μελών στον τομέα αυτόν ώστε να μην μπορούν να βρουν καταφύγιο οι εγκληματίες σε άλλο κράτος μέλος.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποδίδει μεγάλη σημασία στην καταπολέμηση της εμπορίας των γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Τον Φεβρουάριο πραγματοποίησε δημόσια ακρόαση με το θέμα αυτό. Τον Μάρτιο ένα έγγραφο εργασίας συνέδεσε την εμπορία των γυναικών με άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος και επεσήμανε ότι ανάλογα με τη σοβαρότητα του εγκλήματος και τα κέρδη που αποφέρει, οι προβλεπόμενες ποινές είναι σχετικά μικρές.

Τον Ιανουάριο του 2000, η Ισπανία ενέκρινε έναν από τους πιο φιλόδοξους νόμους σε σχέση με τα θύματα εμπορίας. Τα θύματα και οι μάρτυρες που διαμένουν παράνομα στην Ισπανία μπορούν να αποκτήσουν δικαίωμα παραμονής και εργασίας στη χώρα εάν καταθέσουν κατά των οργανωτών δικτύων εμπορίας ανθρώπων. Η Ιταλία τροποποίησε επίσης τη νομοθεσία της σχετικά με τη μετανάστευση με σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στα θύματα εμπορίας να παραμείνουν στο έδαφός της για μια περίοδο τουλάχιστον έξι μηνών και να τύχουν βοήθειας από τις κοινωνικές υπηρεσίες. Επίσης έχει δημιουργηθεί μια τηλεφωνική υπηρεσία βοήθειας. Τέλος, η Ιταλία προχωρεί σε αναθεώρηση του ποινικού της κώδικα ώστε η εμπορία ανθρώπων να χαρακτηρίζεται έγκλημα.

³¹ Κοινή πράξη 96/700/JAI, ΕΕ L 322, της 12.12.1996.

³² COM(2000)854

Η ισότητα στη διαδικασία τη διεύρυνσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τον Δεκέμβριο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας επεσήμανε εκ νέου την ιστορική σημασία της διεύρυνσης και την πολιτική προτεραιότητα που δίνει στη διαδικασία αυτή. Η επιτυχία της θα εξαρτηθεί, μεταξύ άλλων, και από την ικανότητα των υποψήφια χωρών να υιοθετήσουν το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, καθώς και τη δέσμευση που εμπεριέχει σχετικά με την ισότητα γυναικών και ανδρών και τις ίσες ευκαιρίες.

Αυτό σημαίνει προφανώς ότι οι υποψήφια χώρες πρέπει να μεταφέρουν το κοινοτικό δίκαιο (το κεκτημένο) σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες, αλλά και να ενισχύσουν τη θεσμική τους ικανότητα για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του. Πρέπει να αντιμετωπιστεί κάθε είδους ανισότητα, οικονομική, πολιτική, κοινωνική ή πολιτισμική.

ΠΡΟΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 2000 ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ

Τον Φεβρουάριο του 2000 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις ένταξης με τη Βουλγαρία, τη Μάλτα, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία (Ενώ οι διαπραγματεύσεις που αφορούν την απασχόληση και την κοινωνική πολιτική – τομείς στους οποίους περιλαμβάνονται οι ίσες ευκαιρίες – δεν έχουν ξεκινήσει ακόμη με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία).

Τον Δεκέμβριο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας ενέκρινε το έγγραφο στρατηγικής της Επιτροπής για τη διεύρυνση, το οποίο ορίζει ένα χρονοδιάγραμμα για τα επόμενα δύο χρόνια: η προσωρινή ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων σχετικά με την απασχόληση και την κοινωνική πολιτική προβλέπεται για το πρώτο εξάμηνο του 2001 για τις περισσότερες χώρες. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, οι υποψήφια χώρες θα πρέπει, τουλάχιστον, μέσα στους επόμενους έξι μήνες, να συντάξουν λεπτομερή και αξιόπιστα σχέδια στα οποία θα περιγράφουν πότε και με ποιον τρόπο υπολογίζουν ότι θα μπορέσουν να ικανοποιήσουν τα κριτήρια ένταξης που ορίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα αυτόν.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας ενέκρινε επίσης πρόταση της Επιτροπής για τη σύναψη εταιρικής σχέσης με την Τουρκία για την ένταξη, με την οποία θα προσδιοριστούν οι βασικές προτεραιότητες που πρέπει να θέσει η χώρα αυτή προκειμένου να ανταποκριθεί στις βασικές προϋποθέσεις για την ένταξη όπως ορίζονται από τα κριτήρια της Κοπεγχάγης.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Στον τομέα των ίσων ευκαιριών, εννέα κοινοτικές οδηγίες πρέπει να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο.

	Βουλγαρία	Τσεχική Δημ.	Κύπρος	Εσθονία	Ουγγαρία	Λετονία	Λιθουανία	Μάλτα	Πολωνία	Ρουμανία	Σλοβακία	Σλοβενία	Τουρκία
Προθεσμία για τη μεταφορά από την υποψήφια χώρα (τέλος του έτους)	2002	2002	2003	2002	2001	2002	2002	2003	2002	2001	2003	2003	υπό μελέτη, δεν έχουν ξεκινήσει
Στάδιο των διαπραγματεύσεων για την ένταξη σχετικά με το κεφάλαιο 13	Δεν είναι ανοικτές	Ανοικτές	Έχουν σταματήσει προσωρινά	Έχουν σταματήσει προσωρινά	Έχουν σταματήσει προσωρινά	Ανοικτές	Ανοικτές	Ανοικτές	Ανοικτές	Δεν είναι ανοικτές	Ανοικτές	Έχουν σταματήσει προσωρινά	Δεν έχουν ξεκινήσει
Οδηγία 75/117/ΕΟΚ ³³	1	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	
Οδηγία 76/207/ΕΟΚ ³⁴	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	
Οδηγία 86/613/ΕΟΚ ³⁵	1	2	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1	
Οδηγία 92/85/ΕΟΚ ³⁶	1	2	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	
Οδηγία 96/34/ΕΚ ³⁷	0	2	1	1	2	1	2	0	1	2	1	1	
Οδηγία 97/80/ΕΚ ³⁸	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	
Οδηγία 79/7/ΕΟΚ ³⁹	1	1	1	1	2	2	2	1	1	2	1	2	
Οδηγία 86/378/ΕΟΚ ⁴⁰ και Οδηγία 96/97/ΕΚ ⁴¹	0	0	1	0	2	2	2	0	2	2	1	2	

³³ Οδηγία 75/117/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 10ης Φεβρουαρίου 1975 περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των αμοιβών μεταξύ εργαζομένων ανδρών και γυναικών, ΕΕ L 45, 19.2.1975

³⁴ Οδηγία 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9ης Φεβρουαρίου 1976 περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας, ΕΕ L 39, 14.2.1976

³⁵ Οδηγία 86/613/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 1986 σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν ανεξάρτητη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της γεωργικής, καθώς και για την προστασία της μητρότητας, ΕΕ L 359, 19.12.1986

³⁶ Οδηγία 92/85/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 1992 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία των εγκύων, λεχόνων και γαλουχουσών εργαζομένων (δέκατη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ), ΕΕ L 348, 28.11.1992

³⁷ Οδηγία 96/34/ΕΚ του Συμβουλίου της 3ης Ιουνίου 1996 σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για τη γονική άδεια, που συνήφθη από την UNICE, τη CEEP και τη CES, ΕΕ L 145, 19.6.1996

³⁸ Οδηγία 97/80/ΕΚ του Συμβουλίου της 15ης Δεκεμβρίου 1997 σχετικά με το βάρος απόδειξης σε περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης λόγω φύλου, ΕΕ L 14, 20.1.1998

³⁹ Οδηγία 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1978 περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, ΕΕ L 6, 10.1.1979

⁴⁰ Οδηγία 86/378/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 24ης Ιουλίου 1986 για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ΕΕ L 225, 12.8.1986

⁴¹ Οδηγία 96/97/ΕΚ του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1996 που τροποποιεί την οδηγία 86/378/ΕΟΚ για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ΕΕ L 46, 17.2.1997

Υπόμνημα:

0: καμία συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με το κекτημένο

1: εθνική νομοθεσία εν μέρει συμβατή με το κекτημένο (σύμφωνα με τα στοιχεία των αρμόδιων εθνικών αρχών)

2: εθνική νομοθεσία πλήρως συμβατή με το κекτημένο (σύμφωνα με τα στοιχεία των αρμόδιων εθνικών αρχών δεν έχουν επαληθευτεί ακόμη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

Η Τσεχική Δημοκρατία έχει ξεπεράσει το χρονοδιάγραμμα: μετέφερε την αντίστοιχη νομοθεσία σε όλους τους τομείς κατά το 2000, εκτός από την κοινωνική ασφάλιση. Η Λιθουανία φαίνεται να έχει μεταφέρει όλη τη νομοθεσία, εκτός από την οδηγία σχετικά με το βάρος της απόδειξης. Η Ουγγαρία δείχνει αποφασισμένη να ολοκληρώσει την ευθυγράμμιση με το κекτημένο έως το τέλος του 2001, όπως προβλέπεται. Η ιδιαίτερα μεγάλη πρόοδος που σημείωσε η Ρουμανία κατά τη διάρκεια του 2000 θα εξεταστεί λεπτομερώς όταν ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις σχετικά με το κεφάλαιο για την απασχόληση.

Οι άλλες υποψήφιες χώρες πρέπει να κάνουν ακόμη πολλά για να ευθυγραμμίσουν την εθνική τους νομοθεσία με το κекτημένο. Η Σλοβακία έχει μετριάσει την πλήρη απαγόρευση της νυχτερινής εργασίας για τις γυναίκες και έχει κηρύξει παράνομες τις αγγελίες προσφοράς θέσεων εργασίας που κάνουν διακρίσεις με βάση το φύλο. Με τροποποίηση του εργατικού δικαίου ενισχύθηκαν τα δικαιώματα των εγκύων εργαζομένων. Στη Λετονία και στη Μάλτα, πρέπει να μεταφερθεί ακόμη μεγάλο μέρος του κекτημένου. Παρ' όλ' αυτά, κατά τη διάρκεια των 12 τελευταίων μηνών, η Λετονία επέφερε τις αναγκαίες τροποποιήσεις στη νομοθεσία της όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, και η Μάλτα ενέκρινε νόμους ανάλογους με την οδηγία για τις εγκύους εργαζόμενες.

Πολλές υποψήφιες χώρες έχουν ξεκινήσει ή συνεχίζουν τις προπαρασκευαστικές εργασίες. Έτσι, για παράδειγμα, στην Κύπρο, στη Λετονία, στη Μάλτα, στη Σλοβενία και στη Σλοβακία έχουν υποβληθεί σχέδια νόμων. Η Εσθονία ενέκρινε τον Απρίλιο, ένα έγγραφο σχετικά με την ισότητα γυναικών και ανδρών, με σκοπό να χρησιμεύσει ως βάση για τη νομοθεσία με την οποία θα μεταφερθεί το κекτημένο. Η Βουλγαρία έχει δημιουργήσει μια ομάδα εργασίας στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι της κυβέρνησης και του εθελοντικού τομέα για να επεξεργαστεί ένα σχέδιο νομοθεσίας. Με δεδομένες τις προθεσμίες που έχουν καθοριστεί για τη μεταφορά, ελπίζεται ότι οι εργασίες αυτές θα καταλήξουν σε νομοθεσία μέσα στους επόμενους δώδεκα μήνες.

Η Πολωνία και η Τουρκία δεν σημείωσαν καμία πρόοδο όσον αφορά τη νομοθεσία μέσα στο 2000. Το πολωνικό χρονοδιάγραμμα για τη μεταφορά του κекτημένου, αυτή τη στιγμή φαίνεται πολύ αισιόδοξο.

Συνοπτικά, σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά την έγκριση νομοθεσίας συμβατής με το κекτημένο, αλλά μένουν να γίνουν ακόμη πολλά και ο ρυθμός των αλλαγών εξακολουθεί να είναι αργός και να διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από χώρα και χώρα.

ΘΕΣΜΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Οι ίδιες οι υποψήφιες χώρες έχουν αναγνωρίσει την ανάγκη ανάπτυξης θεσμικών και διοικητικών δομών για την εφαρμογή και την τήρηση των δικαιωμάτων στην ισότητα⁴².

Η Λιθουανία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην ανάπτυξη της θεσμικής της ικανότητας. Τον Μάρτιο, για παράδειγμα, δημιούργησε μία διοργανική επιτροπή για τις ίσες ευκαιρίες. Ο

⁴² Βλ. τα εθνικά σχέδια για την έγκριση του κекτημένου 2000

διαμεσολαβητής για τις ίσες ευκαιρίες συνέβαλε επίσης ουσιαστικά στην καλύτερη εφαρμογή της νομοθεσίας.

Και η Ουγγαρία σημείωσε νέα πρόοδο κατά τη διάρκεια του 2000, μέσω της συμμετοχής της στο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα κοινοτικής δράσης για την ισότητα γυναικών και ανδρών, με τρία σχέδια που σκοπό έχουν να ενισχύσουν τη θεσμική της ικανότητα. Ταυτόχρονα, η Ρουμανία δημιούργησε μια συμβουλευτική διυπουργική επιτροπή για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών, επιφορτισμένη με την προώθηση της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου. Κατά τα άλλα η Ρουμανία πρέπει να καταβάλλει ακόμη μεγάλες προσπάθειες.

Οι θεσμικές δομές υπάρχουν στη Μάλτα και στην Κύπρο, αλλά πρέπει να ενισχυθούν. Στη διάρκεια του 2000, η κυβέρνηση της Μάλτας δημιούργησε μια μονάδα για τις ίσες ευκαιρίες.

Στις άλλες υποψήφιες χώρες, και ειδικότερα στη Βουλγαρία και στην Πολωνία, οι θεσμικές δομές δεν διαθέτουν ούτε καν τα αναγκαία μέσα για να εφαρμόσουν την υπάρχουσα εθνική νομοθεσία στον τομέα αυτό, για να μην αναφέρουμε το κεκτημένο. Καμία ουσιαστική πρόοδος δεν σημειώθηκε κατά τη διάρκεια του 2000.

Συγκριτικά με το τι πρέπει να γίνει ακόμη, η πρόοδος που έχει σημειωθεί είναι ανεπαρκής. Πρέπει να καταβληθούν πολύ μεγαλύτερες προσπάθειες κατά τη διάρκεια των επόμενων 12 μηνών. Τα κοινοτικά προγράμματα μπορούν να συμβάλλουν προσφέροντας τεχνογνωσία και χρηματοδότηση, αλλά η Ουγγαρία είναι η μόνη χώρα που συμμετείχε σε μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα κοινοτικής δράσης κατά την περίοδο 1999-2000. Μεγαλύτερος αριθμός σχεδίων προερχόμενων από τις υποψήφιες χώρες έγινε αποδεκτός για την περίοδο 2000-2001, και είναι πιθανόν οι χώρες αυτές να αποστείλουν προτάσεις μέσα στο πλαίσιο του προγράμματος που αφορά τη κοινοτική στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα γυναικών και ανδρών (2001-2005).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

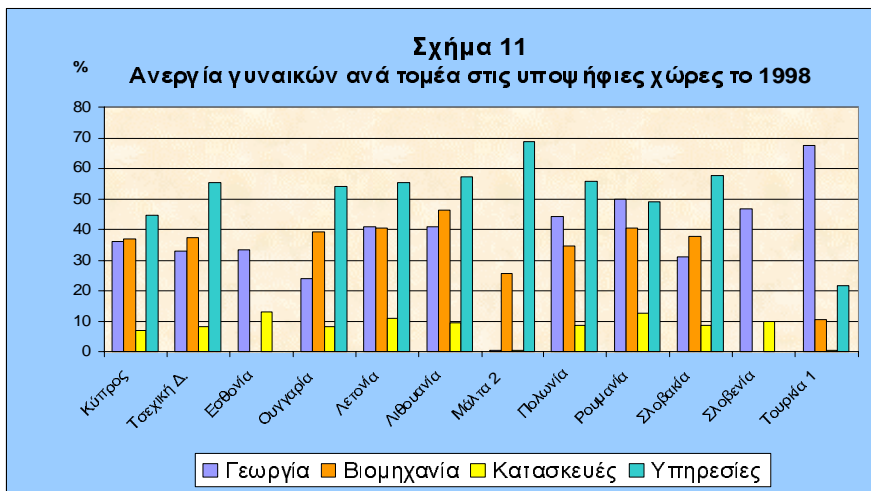
Η έγκριση και η εφαρμογή του κεκτημένου δεν είναι παρά ένα μικρό μόνο μέρος της μάχης κατά της ανισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Τα ίσα δικαιώματα πρέπει να συμβαδίζουν με τη μεγαλύτερη οικονομική, πολιτική και κοινωνική ισότητα.

Οι γυναίκες στην οικονομία

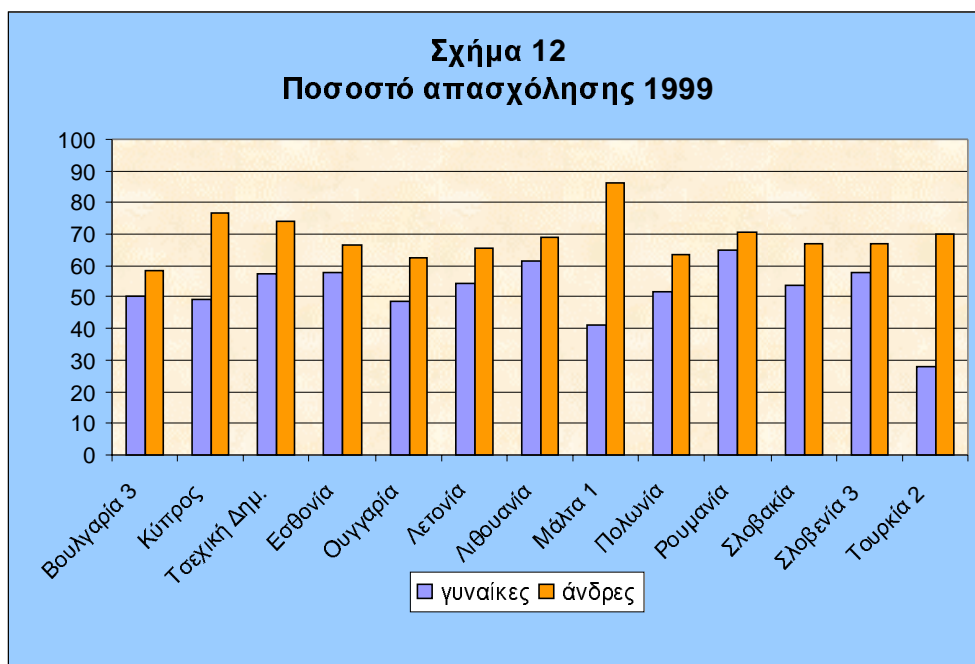
Οι υποψήφιες χώρες γνώρισαν ριζικές αλλαγές κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας: τεχνολογική πρόοδος, προετοιμασία για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και σε πολλές χώρες, το πέρασμα από την κατευθυνόμενη οικονομία στην οικονομία της αγοράς. Με ανεπιθύμητη συνέπεια την αύξηση της ανεργίας (βλ. σχήμα 10).

Πηγή: Η απασχόληση στην Ευρώπη 2000, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 1: Ευρωμεσογειακές στατιστικές, 1/2000, EUROSTAT, σ. 47.

Πηγή: Στατιστική επετηρίδα για υποψήφιες χώρες και χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης 2000
 Στη γεωργία περιλαμβάνονται το κунήγι, η δασοπονία και η αλιεία
 Στη βιομηχανία περιλαμβάνονται η εξόρυξη, η μεταποίηση, η παροχή ηλεκτρισμού, ύδατος και φυσικού αερίου
 Στις υπηρεσίες περιλαμβάνονται όλοι οι κλάδοι· 1 στοιχεία για το 1999, <http://lmisnt.pub.die.gov.tr/lmise>,
 Άγκυρα, SIS· 2 Γυναίκες και άνδρες, 1999, σ. 41· δεν υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία για τη Βουλγαρία.

Πηγή: Απασχόληση στην Ευρώπη 2000, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 1 Γυναίκες και άνδρες 1999, COS Μάλτα, στοιχεία για το 1998 για εργαζόμενους με πλήρες και μερικό ωράριο απασχόλησης. 2 <http://lmisnt.pub.die.gov.tr/lmise>, Άγκυρα, SIS. 3 στοιχεία για το 1998. 4 στοιχεία για το 1996/97, υλικό από την πρεσβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας

Τα στοιχεία για την ανεργία των γυναικών συγκρίνονται ευνοϊκά με εκείνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις υπονήπιες χώρες, ο μέσος όρος του ποσοστού ανεργίας το 1999 ήταν 9,2% για τις γυναίκες και 9,6% για τους άνδρες (στα οποία περιλαμβάνονται στοιχεία του 1998 για τη Μάλτα και του 2000 για την Τουρκία). Για την ίδια περίοδο ο μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν 10,8% για τις γυναίκες και 7,9% για τους άνδρες.

- Στη Μάλτα, στην Κύπρο και στην Τουρκία το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών είναι πολύ πιο κάτω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η διαφορά στις αμοιβές μεταξύ των φύλων είναι πολύ μεγαλύτερη.
- Στις χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, το επίπεδο απασχόλησης των γυναικών και η διαφορά μεταξύ των φύλων συγκρίνονται ευνοϊκά με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επίπεδο το οποίο κληροδότησαν οι πρώην κατευθυνόμενες οικονομίες, οι οποίες έχουν ιστορικό υψηλής συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Παρ' όλ' αυτά, η εικόνα δεν είναι τόσο θετική όσο φαίνεται με την πρώτη ματιά. Αν και ο ανδροκρατούμενος τομέας της μεταποίησης υπέστη τις μεγαλύτερες απώλειες θέσεων εργασίας κατά την περασμένη δεκαετία, οι μελλοντικές πιέσεις στην απασχόληση είναι πολύ πιθανό να επηρεάσουν όλους τους τομείς και κατά συνέπεια να επηρεάσουν και περισσότερες γυναίκες. Η απασχόληση των γυναικών σε όλες τις υπονήπιες χώρες αντιμετωπίζει πιέσεις ανάλογες με εκείνες στην ΕΕ.

- Οι γυναίκες δεν έχουν τα ίδια κίνητρα για εργασία με τους άνδρες. Η απασχόληση των γυναικών επικεντρώνεται σε θέσεις εργασίας που απαιτούν λιγότερα προσόντα και αμείβονται λιγότερο στους τομείς των υπηρεσιών και της γεωργίας. Δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία για κάθε υπονήπια χώρα, αλλά σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες πληροφορίες, η διαφορά στις αμοιβές μεταξύ των φύλων είναι μεγαλύτερη σε πολλές

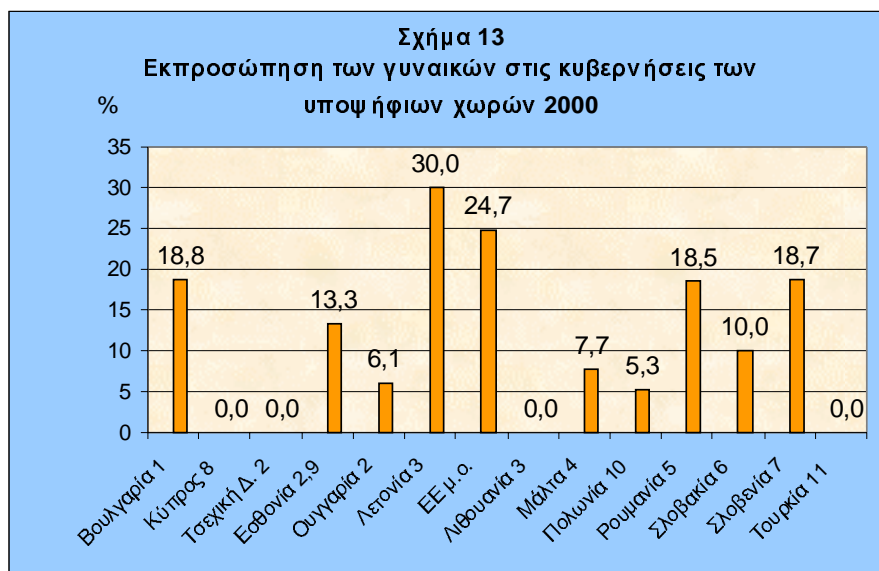
χώρες από το μέσο όρο στην ΕΕ. Στην Τσεχική Δημοκρατία, για παράδειγμα, ο μέσος όρος των μισθών των γυναικών είναι μόλις το 69% του μέσου όρου των μισθών των ανδρών.

- Τα καλής ποιότητας και λογικού κόστους κέντρα για τη φροντίδα των παιδιών σπανίζουν. Η εκτεταμένη προσφορά δημόσιων παιδικών σταθμών και κέντρων προσχολικής εκπαίδευσης στις χώρες των πρώην κατευθυνόμενων οικονομιών δεν επιβίωσε κατά τη μετάβαση στην οικονομία της αγοράς. Οι ανεπαρκείς γονικές άδειες, κυρίως στη Μάλτα, επιδεινώνουν το πρόβλημα.
- Υπάρχουν ενδείξεις ότι στην απασχόληση των γυναικών δεν αποδίδεται η ίδια αξία με την απασχόληση των ανδρών. Αυτό συμβαίνει κυρίως στην Τουρκία, αλλά και στην Κύπρο, στη Μάλτα και στην Πολωνία.

Είναι προς το οικονομικό συμφέρον όλων των χωρών να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το ανθρώπινο δυναμικό τους. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αυξηθεί η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, και να τους δοθούν τα κίνητρα για να παραμείνουν σ' αυτήν. Στην πράξη σημαίνει: να τους δοθούν ίσα δικαιώματα στην απασχόληση με αυτά των ανδρών· να εφαρμοστούν οι ίσες αμοιβές να προωθηθούν πολιτικές για την εργασία στις οποίες θα λαμβάνεται υπόψη η οικογένεια και να υπάρχει ίση κατανομή των οικιακών εργασιών.

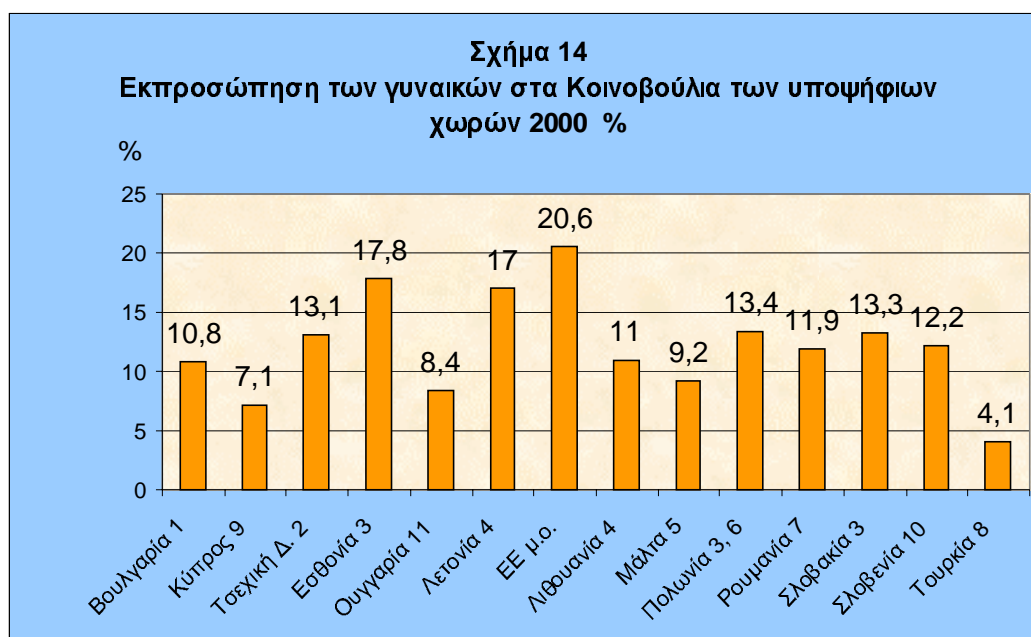
Οι γυναίκες στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων

Η εκπροσώπηση των γυναικών στις κυβερνήσεις και στα κοινοβούλια των υποψήφιων χωρών είναι κατά πολύ μικρότερη του μέσου όρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ισόρροπη συμμετοχή αποτελεί προϋπόθεση για μια υγιή δημοκρατία.

Πηγές: Στοιχεία που συγκεντρώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2000
 1 στοιχεία Ιανουαρίου 2001, www.government.bg· 2 στοιχεία Ιανουαρίου 2001, European Database Women in decision-making, <http://www.db-decision.de/english/default.htm>· 3 Η ισότητα των φύλων στις Βαλτικές Χώρες, 1999· 4 στοιχεία Ιανουαρίου 1999, υλικό από το υπουργείο Κοινωνικής Πολιτικής της Μάλτας, σελίδα 1· 5 στοιχεία για το 2000 μετά τις εκλογές, <http://www.cdep.ro/>· 6 στοιχεία Δεκεμβρίου 2000, <http://www.government.sk/>· 7 στοιχεία Νοεμβρίου 2000, <http://www.sigov.si/>· 8 στοιχεία Δεκεμβρίου 2000, <http://www.kyprus.org/PIO/ministry>· 9 στοιχεία Μαρτίου 1999· 10 στοιχεία Αυγούστου 2000,

<http://www.kprm.gov.pl/gov>· 11 στοιχεία Ιανουαρίου 2001, υλικό από την πρεσβεία της Τουρκικής Δημοκρατίας

Πηγές:

1 στοιχεία Δεκεμβρίου 2000 (38^η Εθνική Συνέλευση), www.parliament.bg· 2 στοιχεία Δεκεμβρίου 2000, Βουλή: 15 %, Γερουσία: 11,1 %, European Database Women in decision-making· 3 στοιχεία Οκτωβρίου 2000, European Database Women in decision-making· 4 στοιχεία Δεκεμβρίου 2000, ειδικό υλικό από το υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας της Δημοκρατίας της Λετονίας, σ. 5· 5 στοιχεία Δεκεμβρίου 2000, European Database Women in decision-making· 6 στοιχεία Νοεμβρίου 2000, www.senat.gov.pl, European Database Women in decision-making· 7 στοιχεία για τις εκλογές 2000, Γερουσία: 13 %, Βουλή: 10,7 %, <http://www.infoeuropa.ro/>· 8 στοιχεία Ιανουαρίου 2001, υλικό από την πρεσβεία της Τουρκικής Δημοκρατίας στο Βερολίνο· 9 στοιχεία Ιανουαρίου 2001 www.kyprus.org· 10 στοιχεία Ιανουαρίου 2001, <http://www.dz-rs.si/>· 11 στοιχεία Οκτωβρίου 2000, European Database Women in decision-making

Εμπορία γυναικών

Η ανάλυση του προβλήματος της εμπορίας ανθρώπων στην Ευρώπη παρεμποδίζεται από την έλλειψη αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων και ενιαίου νομικού ορισμού του εγκλήματος.

Ωστόσο, από τις περιορισμένες διαθέσιμες πληροφορίες γίνεται σαφές ότι η εμπορία γυναικών προς, εντός και από τις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης και την Τουρκία αποτελεί διογκούμενο φαινόμενο.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι υποψήφιες χώρες πρέπει να λάβουν επείγοντα μέτρα για την εξάλειψη του φαινομένου της εμπορίας γυναικών. Τα μέτρα αυτά πρέπει να περιλαμβάνουν:

- την εισαγωγή ανάλογων ποινικών κυρώσεων κατά των σωματεμπόρων. Τον Μάιο του 2000, το κοινοβούλιο της Λετονίας χαρακτήρισε την εμπορία ανθρώπων ποινικό αδίκημα.
- τη βελτίωση των μηχανισμών ανίχνευσης και εφαρμογής στις υποψήφιες χώρες·
- την ανάπτυξη μηχανισμών για την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων.
- την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών, ειδικά της ανεργίας, της φτώχειας και της έλλειψης ευκαιριών για τις γυναίκες στις υποψήφιες χώρες.

- την αύξηση της ευαισθητοποίησης. Ήδη έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος χάρη στο πρόγραμμα STOP. Επίσης, το 2000, το γραφείο του Διεθνούς Οργανισμού για τη Μετανάστευση στη Βουδαπέστη ξεκίνησε πολύ πλατιά εκστρατεία ευαισθητοποίησης με τη συμμετοχή κυβερνητικών υπηρεσιών και ΜΚΟ.

Βία μέσα στο σπίτι

Η βία μέσα στο σπίτι εναντίον των γυναικών αποτελεί επίσης, σε πολλές υποψήφιες χώρες, ένα θέμα που προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία, στο τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Και στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχουν αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία. Ωστόσο, η τακτική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2000 θεωρεί τη βία μέσα στο σπίτι ανησυχητικό φαινόμενο στην Εσθονία, στη Ρουμανία, στη Σλοβακία και στην Τουρκία, αν και, όπως αναφέρει η έκθεση, οι ενέργειες για την αντιμετώπιση του προβλήματος είναι πολύ περιορισμένες. Στην Πολωνία, ένα σχέδιο των ΗΕ για τη συζυγική βία βρίσκεται σε εκκρεμότητα από την κυβέρνηση.

Πολλές από τις λύσεις που προτείνονται για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εμπορίας ανθρώπων, αφορούν και την αντιμετώπιση της βίας μέσα στο σπίτι. Και στις δύο περιπτώσεις, πιστεύεται ότι οι υποψήφιες χώρες θα εκμεταλλευτούν πλήρως τις ευκαιρίες του προγράμματος που συνδέεται με την κοινοτική στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων (2001-2005).

Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στη λήψη των αποφάσεων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε μια δημοκρατία, η συμμετοχή στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους τους πολίτες – γυναίκες και άνδρες – και τα δύο φύλα πρέπει να εκπροσωπούνται σωστά στις θέσεις εξουσίας. Τα κράτη μέλη, η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν λάβει πολλά μέτρα για το επιτύχουν αυτό. Η μακροπρόθεσμη τάση είναι προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά η πρόοδος προχωρεί με αργά βήματα. Αυτά ήταν τα συμπεράσματα της έκθεσης της Επιτροπής⁴³ σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου του 1996 για την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων⁴⁴.

Απαιτείται μακροπρόθεσμη πολιτική δέσμευση όλων των συντελεστών, η οποία πρέπει να συνοδεύεται από σωστό συνδυασμό πολιτικών και πρακτικών μέτρων: αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία, τακτική παρακολούθηση, δομές προσαρμοσμένες στους εθνικούς πολιτισμούς των κρατών μελών, αποτελεσματική νομοθεσία και επαρκής χρηματοδότηση.

Κατά το 2000, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέδειξε τη διαρκή δέσμευσή του για την αύξηση του ποσοστού των γυναικών στις θέσεις λήψης αποφάσεων. Τον Μάρτιο, ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τις γυναίκες στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων, με το οποίο ζητούσε από την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους να λάβουν διάφορα μέτρα με σκοπό την προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Συγκεκριμένα, προέτρεπε την Επιτροπή να εργαστεί για την ανάπτυξη στατιστικών εργαλείων και τα κράτη μέλη να δραστηριοποιηθούν. Από τα κράτη μέλη ζητούσε επίσης να βοηθήσουν ώστε να εξασφαλιστεί η ισόρροπη συμμετοχή των φύλων σε όλους τους οργανισμούς της ΕΕ. Το Κοινοβούλιο επικύρωσε τη χρήση ποσοτώσεων ως μεταβατικού μέτρου για να αυξηθεί ο αριθμός των γυναικών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων⁴⁵.

Το 2000, το τέταρτο πρόγραμμα δράσης χρηματοδότησε πολλά διακρατικά σχέδια για την προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Πολλά από τα σχέδια αυτά θα συνεχιστούν και κατά το 2001⁴⁶. Τα σχέδια αυτά καλύπτουν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, μεταξύ των οποίων η καθοδήγηση και η κατάρτιση για να δοθούν κίνητρα στις γυναίκες να λάβουν ενεργό μέρος στην πολιτική και στη δημόσια ζωή· καθώς και μέτρα για τη βελτίωση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

⁴³ COM(2000)120 τελικό της 7.3.2000

⁴⁴ Σύσταση του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 1996 για την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ΕΕ L 319 της 10.12.96, σ.11

⁴⁵ Πρακτικά της 2ας Μαρτίου 2000, ψήφισμα Β5-0180/2000, βλ. επίσης την Έκθεση της κας Καραμάνου σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης 96/694 του Συμβουλίου για την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων

⁴⁶ Κατάλογος σχεδίων 1999, σ.125 βλ. υποσημείωση..

Η ΛΗΨΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΗ ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Η ισόρροπη συμμετοχή των φύλων στη λήψη των αποφάσεων αποτελεί μία από τις βασικές προτεραιότητες που ορίζει η στρατηγική-πλαίσιο. Η προσέγγιση της στρατηγικής βασίζεται στα συμπεράσματα της προαναφερθείσας έκθεσης της Επιτροπής και στη δουλειά που έχουν κάνει ήδη τα κράτη μέλη. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η πολύ εμπεριστατωμένη έκθεση της φινλανδικής προεδρίας στο Συμβούλιο, σχετικά με τις γυναίκες στην πολιτική ζωή, συμπεριλαμβανομένων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των δημόσιων διοικήσεων και του δικαστικού σώματος⁴⁷.

Η στρατηγική και το πρόγραμμα που τη συνοδεύει δεν ασχολούνται όμως μόνο με την πολιτική ζωή. Ένα ακόμη πολύ σημαντικό θέμα είναι οι γυναίκες στις θέσεις λήψης των αποφάσεων στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Με χρηματοδότηση από το πρόγραμμα, θα συγκεντρωθούν πλήρη στατιστικά στοιχεία, τα οποία θα ενημερώνονται τακτικά, σχετικά με τις γυναίκες στις θέσεις λήψης αποφάσεων στην οικονομία και στην κοινωνία. Θα χρηματοδοτηθεί επίσης έρευνα για τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία, τις προσλήψεις και την εξέλιξη της σταδιοδρομίας των γυναικών με δυνατότητα να φτάσουν σε ανώτατες διευθυντικές θέσεις.

Οι γυναίκες μέσα στην Επιτροπή

Ο αριθμός των γυναικών στις θέσεις λήψης αποφάσεων αυξάνεται σταθερά στην Επιτροπή, όπως και στα άλλα όργανα της ΕΕ. Ωστόσο, οι γυναίκες εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται στις ανώτερες θέσεις.

Η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να αντιμετωπίσει την ανισόρροπη συμμετοχή των φύλων στο προσωπικό της μέσα στο πλαίσιο των γενικότερων εσωτερικών μεταρρυθμίσεων της⁴⁸. Για παράδειγμα, θα προτιμούνται οι γυναίκες για τις ανώτερες θέσεις, όταν οι υποψήφιοι είναι άνδρες και γυναίκες ίσης αξίας. Η Επιτροπή σκοπεύει να διπλασιάσει τον αριθμό των γυναικών στις ανώτερες διευθυντικές θέσεις έως το τέλος της θητείας της το 2005. Θα ληφθούν μέτρα που θα επιτρέψουν στο προσωπικό – συμπεριλαμβανομένης της διοίκησης – την καλύτερη συμφιλίωση εργασιακής και οικογενειακής ζωής. Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει την κατάρτιση και άλλα μέσα για να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση στα θέματα ισότητας των φύλων. Θα εξετάσει επίσης τις διαδικασίες προσλήψεων και προαγωγών ώστε να μην υπάρχει μεροληψία με βάση το φύλο.

Πηγή σχημάτων 15 και 16: Γενική Διεύθυνση Προσωπικού και Διοίκησης

⁴⁷ Βλ. Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 1999

⁴⁸ Λευκή Βίβλος "Η μεταρρύθμιση της Επιτροπής" COM (2000) 200 της 1ης Μαρτίου 2000

Τον Ιούνιο του 2000, η Επιτροπή αποφάσισε ότι σε όλες της τις επιτροπές και τις ομάδες εμπειρογνομόνων και τα δύο φύλα πρέπει να συμμετέχουν σε ποσοστό τουλάχιστον 40%⁴⁹. Παλαιότερα, το όριο αυτό εφαρμοζόταν μόνο στις επιτροπές και στις ομάδες στον τομέα της επιστήμης και της έρευνας. Η Επιτροπή έχει ζητήσει από τα κράτη μέλη, τους κοινωνικούς εταίρους και τα άλλα όργανα που είναι αρμόδια για το διορισμό μελών να φροντίζουν να προτείνουν ικανοποιητικό αριθμό ατόμων και από τα δύο φύλα.

Σε εθνικό επίπεδο

Ορισμένα κράτη μέλη κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες κατά τα προηγούμενα έτη για να αυξήσουν τον αριθμό των γυναικών που συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης των πολιτικών αποφάσεων, με ικανοποιητικά αποτελέσματα. Άλλα κράτη μέλη τώρα θέτουν τους πρώτους στόχους. Εξ ίσου διαφορετικά είναι και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται: επίσημες ή ανεπίσημες ποσοτώσεις, συστήματα εναλλαγής των φύλων στις εκλογικές λίστες, ποσοτώσεις για τις γυναίκες στις κυβερνητικές επιτροπές, δραστηριότητες για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση και μέτρα για τη συμφιλίωση του πολιτικού έργου και της οικογενειακής ζωής. Ακόμη και στις περιπτώσεις όπου τα μέτρα αυτά αποδείχτηκαν αποτελεσματικά, οι γυναίκες ακόμη αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην προσπάθειά τους να φτάσουν σε ανώτατες κυβερνητικές θέσεις.

Παρά το ότι η πρόοδος είναι αργή, οι Σκανδιναβικές χώρες απέδειξαν ότι η διαρκής δέσμευση αποφέρει καρπούς με το πέρασμα του χρόνου. Είναι δύσκολο να διακρίνουμε μία πολιτική η οποία να χαρακτηριστεί καθοριστική· φαίνεται πως η λύση είναι η συνολική προσέγγιση που συνδυάζει πολλές πολιτικές. Εξ ίσου σημαντική είναι και πολιτική βούληση για την εξασφάλιση της σωστής εφαρμογής των πολιτικών.

Πρόοδος που σημειώθηκε κατά τη διάρκεια του 2000

Στη Γαλλία, μετά την τροποποίηση του συντάγματος το 1999, το Κοινοβούλιο ενέκρινε έναν νόμο τον Μάιο του 2000 με τον οποίο απαιτείται οι εκλογικές λίστες των κομμάτων να αποτελούνται από ίσο αριθμό ανδρών και γυναικών. Αλλιώς, θα θεωρούνται άκυρες και δεν θα χορηγείται κρατική χρηματοδότηση για την προεκλογική εκστρατεία. Οι δημοτικές εκλογές του 2001 είναι οι πρώτες που θα γίνουν σύμφωνα με τον νέο αυτό νόμο.

Στο Βέλγιο, η κυβέρνηση έχει επεξεργαστεί ένα παρόμοιο σχέδιο νόμου με το οποίο απαιτείται απόλυτη ισότητα των φύλων στις κομματικές λίστες. Επιπλέον, από το 2005, τα κόμματα θα πρέπει να προτείνουν έναν άνδρα και μία γυναίκα για τις πρώτες δύο θέσεις στη λίστα.

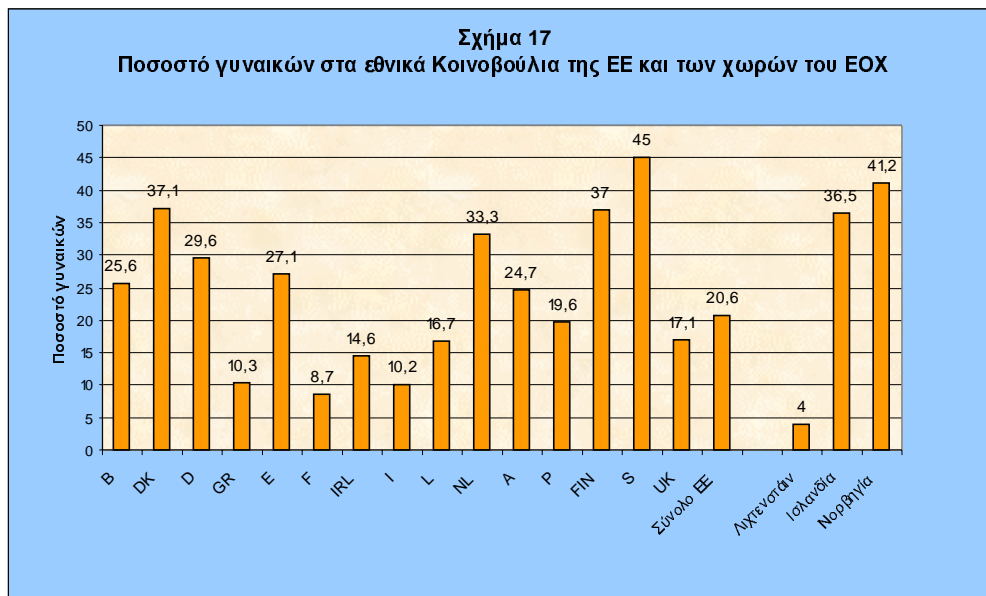
Η βρετανική κυβέρνηση έχει δεσμευτεί να τηρήσει την ισοτιμία μεταξύ των φύλων στους διορισμούς στο δημόσιο τομέα. Έχει ζητηθεί από τις κρατικές υπηρεσίες να καταρτίσουν σχέδια δράσης με λεπτομερή καταγραφή της προόδου που έχει επιτευχθεί και των μελλοντικών στόχων. Στο δημόσιο τομέα έχει καταγραφεί σταθερή αύξηση του αριθμού των γυναικών που υποβάλουν αιτήσεις και διορίζονται σε ανώτατες θέσεις.

Στις 27 Οκτωβρίου, η γαλλική προεδρία διοργάνωσε συνέδριο⁵⁰ στο οποίο πήραν μέρος υπουργοί, κοινωνικοί εταίροι και εκπρόσωποι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του

⁴⁹ Απόφαση της Επιτροπής περί της ισόρροπης συμμετοχής των δύο φύλων στις επιτροπές και στις ομάδες εμπειρογνομόνων που αυτή ιδρύει (2000/407/EK της 19/06/00), ΕΕ L 154 27/06/2000 σ. 34

⁵⁰ Για πληροφορίες: Service des droits des femmes et de l'égalité, 10, 16 rue Brancion 75015 Paris, France, τηλ.: +33-1 40 56 60 00

Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών και της Επιτροπής. Ένα από τα θέματα που συζητήθηκαν ήταν οι γυναίκες στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Στο συνέδριο υπήρξε μεγάλη σύγκλιση απόψεων σχετικά με την ανάγκη να θεσπιστούν στόχοι με συγκεκριμένα χρονικά όρια για να υπάρξει πρόοδος στον τομέα αυτόν. Ευρεία διάδοση είχε επίσης η ιδέα για την επινόηση μιας στρατηγικής για την αλλαγή, η οποία θα περιλαμβάνει έρευνα και ανταλλαγή πληροφοριών, ιδεών και εμπειριών μεταξύ διαφόρων εταιρών.

Πηγή σχημάτων 17 και 18: Frauen Computer Zentrum Berlin, European Database on Women in decision-making, <http://www.db-decision.de/index.html>

Οι γυναίκες στα εθνικά κοινοβούλια

Στα εθνικά κοινοβούλια όλων των κρατών μελών της ΕΕ η αναλογία των γυναικών αυξήθηκε λίγο πάνω από το ένα πέμπτο το 2000⁵¹. Μόνο στα κοινοβούλια της Σουηδίας και της Νορβηγίας θεωρείται ότι υπάρχει ισόρροπη συμμετοχή των φύλων με ποσοστό γυναικών πάνω από 40%, ενώ στα κοινοβούλια της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ισλανδίας και των Κάτω Χωρών η συμμετοχή των γυναικών έχει φτάσει ή έχει ξεπεράσει το 30%. Στα κοινοβούλια της Γαλλίας, της Ελλάδας, της Ιρλανδίας και της Ιταλίας το ποσοστό αυτό είναι μικρότερο του 15%. Απογοητευτική διαπίστωση είναι ότι το ποσοστό αυτό μειώθηκε ελαφρά στη Δανία, στη Γαλλία, στη Γερμανία, στις Κάτω Χώρες, στην Πορτογαλία, στην Ισπανία και στη Σουηδία.

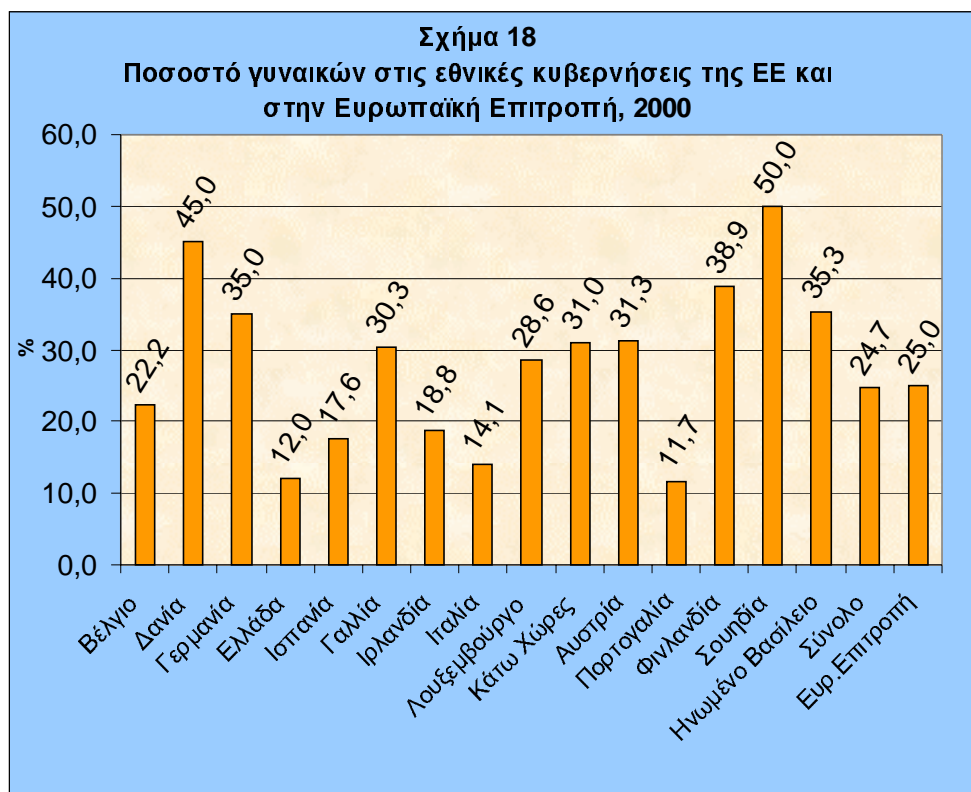
Οι περιφερειακές εθνοσυνελεύσεις παρουσιάζουν υγιή αύξηση της εκπροσώπησης των γυναικών, από 22% το 1999 σε 29% το 2000.

Οι γυναίκες στις εθνικές και περιφερειακές κυβερνήσεις

Ο αριθμός των γυναικών στις εθνικές κυβερνήσεις αυξήθηκε ξανά το 2000, αν και ελάχιστα. Η Σουηδία είναι η μόνη χώρα όπου ο αριθμός των γυναικών και των ανδρών στην κυβέρνηση μοιράζεται ακριβώς στη μέση. Αντίθετα, λιγότερο από το 15% των υπουργικών θέσεων στην Ελλάδα, στην Ιταλία και στην Πορτογαλία ανήκουν σε γυναίκες.

⁵¹ Στοιχεία: European Database "Women and Decision-making" του FrauenComputerZentrumBerlin, <http://www.fczb.de>

Παρόμοιες μικρές βελτιώσεις παρατηρήθηκαν και στις περιφερειακές κυβερνήσεις, αν και στη Γερμανία και στη Σουηδία, η τάση ήταν πτωτική. Στην Πορτογαλία, δεν υπάρχει ακόμη ούτε μία γυναίκα σε περιφερειακή κυβέρνηση.

Οι γυναίκες στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα

Μία μελέτη η οποία χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπολογίζει ότι μόνο το 23% των επιχειρήσεων στην ΕΕ ανήκουν σε γυναίκες⁵². Ασφαλώς, η κατάσταση απέχει πολύ από το να είναι ικανοποιητική, αλλά η έλλειψη λεπτομερών και συγκρίσιμων στοιχείων δυσχεραίνει το έργο της ανάλυσης. Η στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων και το νέο πρόγραμμα δράσης έχουν ως στόχο την αποκατάσταση του προβλήματος αυτού. Το πρόγραμμα θα χρηματοδοτήσει τη συγκέντρωση και την τακτική ενημέρωση των στατιστικών στοιχείων στον τομέα αυτόν.

Η Σουηδία έχει ήδη κάνει μια αρχή με τη δημοσίευση στατιστικών στοιχείων που αφορούν τις γυναίκες και την εξουσία⁵³. Η Φινλανδία έχει δημοσιεύσει στοιχεία για τις γυναίκες σε διευθυντικές θέσεις εταιρειών⁵⁴.

⁵² Μελέτη με θέμα "Young Entrepreneurs, Women Entrepreneurs, Co-Entrepreneurs and Ethnic Minority Entrepreneurs in the European Union and Central and Eastern Europe" του Centre for Enterprise and Economic Development Research (CEEDR) Middlesex University Business School, UK, δημοσιεύτηκε από την ΓΔ Επιχειρήσεις:
<http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-studies/entrepreneurs-young-women-minorities.htm>

⁵³ Statistics Sweden: "Women and Men in Sweden: Facts and Figures 2000", βλ. http://www.scb.se/Scbeng/OVRHTM/women_and_men.htm

⁵⁴ "Women and Men in Finland 1999", δημοσιεύτηκε από: Statistics Finland, για επικοινωνία: Population statistics irja.kyto@stat.fi